

laiškas lietuviams

LAPKRITIS 1997 NOVEMBER

LAŠĖKITE ŽVAKIŲ AŠAROS...	325	Elena Šuliauskaitė
RELIGIJA, TIKĖJIMAS IR BAŽNYČIA AMERIKOJE	328	A. Saulaitis SJ
JUOZO VAIŽGANTO MUZIEJUS	334	Virginijus Paplauskienė
PAVYDAS	337	Jūratė Peršonytė
IŠPAŽINTIS	340	Willi Lambert SJ
GYVATĖS NUODAI	342	Juozas Vaišnys SJ
JEI NORI BŪTI PIRMAS...	347	Chiara Lubich
SANTUOKOS PASLAPTIS IR TIKSLAS	348	Vilautė Pocienė
IVAIRYBĖS	351	Viktoras Jautokas
KALBA	353	Juozas Vaišnys SJ
TĖVYNĖJE	355	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	358	Red.
TRUMPAI	359	Juoz. M.

Šio numeris iliustruotas Zenono Baltrušio nuotraukomis iš Tumo-Vaižganto muziejaus Kaune
 Viršelio piešinys – dail. Gražinos Didelytės.
 Skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.
 Lietuviškas raidynas–Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (USPS 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except bimonthly July/August. Its publishers and owners are Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. The purpose, function, and non-profit status of this organization and the exemption status for Federal income tax purpose have not changed during the preceding 12 months. The editor is Rev. Joseph Vaišnys SJ. The managing editor is Ms. Maria A. Jurkutė. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago IL 60636-1098. In preceding 12 months "Laiškai lietuviams" averaged a press run of 2300. Total distribution 2275 copies, mail subscription – 1950, free distribution – 325. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 25 copies are left-over. Annual subscription is \$20.00, single copy \$2.00. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098.

laiškas lietuviams

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1997 /LAPKRITIS – NOVEMBER / VOL. XLVIII, NO. 11

Lašėkite žvakių ašaros...

Elena Šuliuskaitė

Vėlinės...

Tyliai virpa žvakių liepsnelės, tyli susikaupę pušys, tartum sargybiniai prie karžygių kapų. Jokio vėjelio... Dangus apniukęs, pilkas... ir saulė, lyg tai kažko išsigandusi, nedrįsta nusišypsoti Antakalnio kalvoms...

Pro kapus vis eina ir eina susikaupę žmonės. Visi susimąstę, kažkodėl labai labai negera... Išdavystės akmuo tarsi prislėgė visus čia susirinkusius... Keista... Kaip greitai keičiasi pasaulio nuotaikos, kurios nesiremia amžinomis tiesomis! Tiek kentėta, tiek kovota ir tikėta, taip laukta... pagaliau tiesiog išplėsta iš priešo nagų laisvė... O staiga – didesnei tautos daliai ji nereikalinga!

Kodėl taip greitai tėvynainiai pamiršo dundėjusius vagonus į klaikią ledinę mirtį? Kodėl sulaužytos priesaikos ir užmirštos gražios kalbos prie Katedros, Vingyje?..

Juk taip neseniai visi braukėme ašarą, kai Gedimino kalne kilo mūsų trispalvė!

Gal išgąsdino šalti butai, seniai kai kur užgesusios dujinės viryklės; gal nuolatinės silpnųjų aimanos, kad viskas brangu, užgožė laisvės troškimą ir tikėjimą ateitimi?!

Kai kas suabejojo ir palūžo...

Kan. Juozas Tumas-Vaižgantas.

J. Grikenio nuotr.

O mūsų tėvai ir broliai, – ar atsimenate? – KGB rūsiuose išbadėję ir kankinami, geriau ėjo į mirtį, negu išdavė... Prisiminkime tik – kankinius vyskupus – Borisevičių, Reinį... Generolui Juodiškiui buvo pasiūlyta ne tik laisvė, bet ir aukštas postas šešioliktoje sovietinėje divizijoje. Bet jis atsisakė... ir mirė baisia-me kalėjime kaip ištikimas Tautos sūnus. O kaip lengvai galėjo nusimesti kalinio pančius!

Tarsi preliudija į rinkimus, spalio 22-23 diena... Nuo sniego naštos svyra iki žemės jau-ni palaukių berželiai, lūžta galingų medžių ša-kos, griūva elektros betoniniai stulpai, viską paskandindami tamsoje. Ir tai nebuvo jokios audros, nė smarkesnio vėjo. Neatlaikė sunkios naštos...

Tai buvo lyg įspėjimas – atsipeikėkite! De-ja, niekas to nesuprasto...

Vėlinės...

Kapų taku artėja mažas būrelis... du vyrai ir jos... Akis pirmiausia pastebi du didelius vainikus... Minioje bruzdesys. Visi sužiuro į juos... Jie pažįstami visiems. Vienas – tai tas, kuris ant savo pečių išnešė sunkiasią naštą ir nepalūžo; jis vedė tautą, ir ji klausė jo, ir išvedė į nepriklausomybės džiaugsmą. Pasaulis tai pri-pažino. Greta eina jo gyvenimo draugė. Visada kartu: ir džiaugsmo minutę, ir sunkią nerimo valandą.

Abu vyrai neša vainiką prie Sausio 13-sios paminklo. Sustoja, susikaupia tylos, o gal mal-dos valandėlei. Jei atėjo padėkoti už auką... pabūti kartu su visais ir žuvusiais.

Jie atėjo be iškilmų, bet pavaduotojų, be pompos. Taip, kaip einama pas savuosius, kaip tėvas eina pas vaikus... Ir blykstelėjo skaudī mintis: o kur kiti? Kur tie, kurie prisiekinėjo meilę darbo liaudžiai, kurie pirma plojo laisvai Lietuvai, o dabar pasisuko į rytus? Kur jie?... Pirmasis, apžvelgęs minią, sugrįžta prie pirmo-jo kapo. kažkas duoda jam žvakę... Jis ją užde-ga ir bando įsmeigti į žemę. Bet... ne taip pa-prasta... Žemė sušalusī. Ar tik nuo šiaurės vėjo? Gal sustingo iš skausmo... išduota ir paniekinta Lietuvos žemė?

Ir taip nuo vieno kapo prie kito... vis lenkėsi, dengė žvakes, ir meilė įsikūnijo karšta liepsna. Taip pamažėli, pamažėli jis artinosi prie paskutinio kauburėlio – o ten... visų brolių sesutė. Uždegęs žvakelę, atsitiesė, pažvelgė į tą, kuri kaip sopulinga motina stovėjo prie kapo. Nešdamas atsakomybės naštą už visą tautą, jie prieina prie Loretos motinos ir, lyg at-siprašydamas už tuos, kurie paniekino praliętą kraują, pabučiuoja į veidą. Aplinkui tylą... Visi seka kiekvieną atėjusių gestą ir paslapčiomis nusišluosto nelauktai pasirodžiusią ašarą.

Jie neklausia, kas tu? Jis seniai juos pažįs-ta... nuo pirmųjų baisių įvykių pradžios. Ar-timųjų skausmas yra ir jo skausmas.

Nedrąsiai pasigirsta giesmės melodija, graudingai atsimuša kalvose "Lietuva, brangi" aidai, o jie eina vis tolyn... prie Medininkuose žuvusiųjų. Ir vėl prie kiekvieno kapo sužiba žvakė, tarsi meilės spindulys, tarsi atsiprašymo atodūsis...

Abu vyrai, vienas paskui kitą aplankė visus žuvusius, uždegė žvakes ne tik prie kapų, bet pažadino stebėjusių širdyse naują, galingą ryžtą: siekti pergalės, nežiūrint, kiek pareikalautų aukų, tikėti pergale... pergalė Gėrio ir Tiesos! O kritusieji miškuose, sušalę prie Ledjūrio, nukankinti kalėjimuose, mums kalba: yra dalykų brangesnių už gyvybę...

Jie pasirošė išeiti. Visi tyli. Ta tylą šventa, bet taip norėjosi pasakyti kažką svarbaus, kažką kilnaus... Minia prasiskyrė be komandos, pasi-darė takas. Staiga vienas garbingos išvaizdos vyras čiupo pirmajam už rankos ir virpančiu balsu sušuko, bet taip, kad visi girdėtų: "Garbė jums, ponas Landsbergi! Garbė jums!"

Mažas vaikelis klausiamai žvelgia į mamą: "O kas anas?"

Motina tyliai sušnibžda: "A-bi-ša-la!"

Tyliai rymo pušys... plazda žvakių šviesa, o širdyje gaivi viltis: dar ne viskas prarasta... dar daug yra tautoje ištikimų sūnų ir dukrų... Mes laimėsime! Tik, Dieve, padėk!

* * * * *

RELIGIJA, TIKĖJIMAS

IR

BAŽNYČIA AMERIKOJE

A. Saulaitis SJ

Ivadas. *Religija gyva Amerikoje*, skelbia laikraščio antraštė, aprašydama moksliskus duomenis apie religiją, tikėjimą, bažnytines bendruomenes, šalpą ir asmeniškų JAV piliečių įsitikinimus. Įsakmiai be valstybinės religijos įsteigtoji demokratinė valstybė per kelis šimtmečius išvystė savąjį veidą, išlikusį ir klestintį modernaus pasaulio iššūkiuose.

Po žvilgsnio į bendrą religinę krašto padėtį, reikėtų aprašyti JAV Katalikų Bažnyčios būklę ir tikinčiųjų siekius, išreikštus kasdieniame gyvenime.

Jeigu kas vasarą Lietuvą aplanko keliasdešimt tūkstančių lietuvių kilmės amerikiečių, jeigu į JAV per paskutinį dešimtmetį persikėlė dešimtys tūkstančių Lietuvos gyventojų, jeigu bet kokia bažnytinė naujovė Lietuvoje suprantama lyg kilusi iš „supuvusių“ Vakarų (t.y. JAV), tai nuotaikoms bei svarstyboms moksliniai duomenys gali būti įdomūs ar net naudingi.

Amerikos religijos. 62% JAV gyventojų priklauso protestantų bendruomenėms, ketvirtadalis yra katalikai, 2% izraelitų tikėjimo, 3% kitoms tikyboms ir 8% neišpažįsta jokio tikėjimo. 69% suaugusiųjų prisirašę prie parapijos, sinagogos, mečetės, šventyklos ar kitos religinės bendruomenės. 41% visų gyventojų save laiko „atgimusiaisiais“ krikščionimis.

Protestantų bažnyčių gausiausia baptistai (19% visų gyventojų); metodistai sudaro 9% krašto žmonių, liuteronai – 7%, presbiterionai – 5%, episkopalai – 2% visų gyventojų. Musulmonai, budistai ir indai nesiekia 0,5% kiekvienos tikybos skaičiumi.

Katalikais yra daugiau kaip ketvirtadalis Azijos kilmės žmonių, 21% indėnų, du trečdaliai *lotynų* (ispaniškos kultūros) kilmės gyventojų, 9% Afrikos kilmės žmonių ir daugiau kaip ketvirtadalis baltų gyventojų. Dukart daugiau jaunų negu senų yra katalikai (dėl gausios imigracijos). Trijų ketvirtadalių šeimų nariai yra visi tos pačios tikybos.

Per paskutiniuosius 60 metų beveik nepasikeitė bažnyčių lankymas – tarp 40 ir 43% visų gyventojų savo tikėjimo šventovę lanko kas savaitę, 69% bent kartą per mėnesį. Šie duomenys galioja ir amžiaus grupėms, gyvenamoms sritims, įvairioms tikyboms. 85% gyventojų vaikystėje buvo mokomi tikybos ir 92% nori, kad jų vaikai mokytųsi tikybos. Drauge su Airija ir Pietų Afrika, JAV užima pirmąsias vietas pasaulyje bažnytinio lankomumo duomenimis.

Šalyje yra pusė milijono maldos namų. Daugiau kaip ketvirtadalis gyventojų priklauso Švento Rašto studijų būreliams, tiek pat maldos būreliams ir 27% lanko tikėjimui ugdyti pamokas. Krašte yra 900.000 Šventraščio ratalių, 800.000 tikybos klasių suaugusiems, pusė milijono kitų savitarpio pagalbos būrelių, iš viso trys milijonai tokių židinių. Beveik pusė į būrelius įsijungia, siekdami tvarkingesnio dvasinio gyvenimo. 65% būrelių susirenka dukart per mėnesį, tęsiasi daugiau kaip valandą ir išsilaiko bent trejus metus.

Katalikiški duomenys. Po Brazilijos, Meksikos ir Italijos, JAV turi daugiausia katalikų (56 mln), kuriems tarnauja 350 vyskupų, 50.000 kunigų (amžiaus vidurkis 58;

trečdalis yra vienuoliai kunigai), 90.000 seserų – 10% pasaulio moterų vienuolių, 6500 brolių vienuolių. Per 200 seminarijų ruošia 10.000 klierikų. Krašto katalikai susibūrę į 20.000 parapijų ir 3.000 misijų.

600 katalikiškų ligoninių aptarnauja apie 50 mln. ligonių kasmet. 240 katalikiškų universitetų lanko du trečdaliai milijono studentų. 400.000 mokinių lanko 800 vyskupijos ar parapijos gimnazijų (nuo 9-tųjų iki 12-tųjų mokslo metų). Septyni tūkstančiai katalikiškų pradinio mokyklų (pagal JAV tvarką nuo pirmųjų iki 8-tųjų mokslo metų) aptarnauja du milijonus mokinių. Katalikiškose mokyklose dirba 160.000 mokytojų (kurių 12.000 yra vienuolės).

Pasaulyje yra per 20.000 (dažniausiai vedusių) diakonų; šių pusė yra JAV vyskupijose. Pusė JAV katalikiškų parapijų savo tarnyboje turi (apmokamus) pasauliečius ir vienuoles; 41% šių dirba švietime, 8% liturginės muzikos srityje, tiek pat jaunimo sielovadoje, ketvirtadalis įvairiojoje tarnyboje ir 16% socialinėje, dvasingumo, evangelizacijos ir liturgijos srityse.

Maždaug pusė katalikų pamaldas lanko kas savaitę, kai prieš 30 m. lankydavo trys ketvirtadaliai (Romoje kas savaitę Mišiose dalyvauja 14% katalikų, Vokietijoje 3%, Prancūzijoje pusantro).

Katalikų parapijos turi tūkstantį vienetų (šeimų), penkiskart daugiau negu nekatalikų parapijos. Metinė parapijos apyvarta – trečdalis milijono dolerių. Kuo parapija mažesnė, tuo labiau parapijos nariai rinkliavai aukoja; parapiečiai dosniau savo parapiją remia, kai jos gerai tvarkomos, finansinė apyvarta jiems žinoma, liturgija gyva, klebonas bei kiti parapijos pareigūnai prieinami ir parapiečiai skatinami parapijos veikloje dalyvauti.

Savanoriškai (neapmokamai) tarnybai savo parapijai (kaip ir sinagogai, mečetei...) amerikietis skiria tris valandas per mėn., katalikas – pusę tiek. Krašte gyventojai paaukoja tiek pat vertės laiko savanoriškai tarnybai, kiek lėšų skiria šalpai ir bažnytiniam reikalams. Katali-

kai savo bažnyčiai suaukoja beveik septynis milijardus dolerių (šeimos vidurkis – 343 dol.). (Visi gyventojai geriems tikslams suaukoja per 100 mld. dol. per metus.)

Įsitikinimai. 96% JAV gyventojų tiki Dievą (nuošimtis nepasikeitęs nuo mokslinio tyrimo pradžios 1944 m.), 87% tvirtina tikėjimo svarbą savo gyvenime. Iš visų pramonės šalių JAV gyventojai labiau tiki, kad yra dangus – 84% (Airija 82, D. Britanija 57, Ispanija 50, Italija 41, Prancūzija 27, Danija 17). 84% gyventojų (kurių 86% yra krikščionys) išpažįsta Jėzų Kristų esantį Dievu ar Dievo Sūnumi. 80% tikinčiųjų savo ryšį su Dievu vadina asmenišku (ir tiek pat žino, kad teks stoti prieš Dievo tesimą).

Iš dešimties suaugusiųjų devyni meldžiasi, meldžiasi ir penktadalis žmonių, neišpažįstantys jokie Dievo. Trys ketvirtadaliai meldžiasi kasdien, dažnai pakeliui į darbą, dažniausiai savais žodžiais (katalikai triskart daugiau meldžiasi poteriais negu protestantai). 86% šeimų meldžiasi prieš valgį. Pagrindinės maldos mintys: už savo šeimą (98%), padėkos (94), stiprybės ar šviesos (92), atleidimo (92), kitiems atleisti (86), už mirusius (79), už tėvynę (76), už valdžios pareigūnus (48). Beveik pusė meldžiasi, nes taip namie išmoko (57% meldžiasi namuose). Daugiau kaip pusė teigia, kad malda jiems svarbesnė dabar negu prieš 5 m. 95% sako, kad jų maldas Dievas išklauso, suteikdamas ramybę, viltį, kryptį. Knygynų lentynose šiuo metu yra 2000 skirtingų knygų apie maldą, šalyje yra 1000 rekolekcijų namų. Trečdalis gyventojų pasisako patyrę gilų religinį išgyvenimą.

Tikėjimo vaidmuo. Religijos įtaka visuomeniniame gyvenime kas kelerius metus svyruoja, pagal tai, kaip gyventojai mato. Šiuo metu 37% sako, kad religinė įtaka didėja, o 57% – kad mažėja. Mokslininkai teigia, kad žmonių nuojautą apie tikybos svarbą paveikia pačios religinės bendruomenės ir spauda, televizija, radijas.

Pasitikėjimas Bažnyčia bendrai pirmą kar-

tą nuslydo iš pirmos vietos į trečiąją – už kariškių ir policininkų, kaip ir dvasininkais pasitikėjimas atsilieka nuo pirmoje vietoje esančių vaistininkų. Labiausiai gerbiama moteris pasaulyje pagal amerikiečius yra Motina Teresė, o reikšmingiausių vyrų tarpe trečia vieta tenka popiežiui Jonui Pauliui II, ketvirtoji – pamokslininkui Bilui Greimui (Billy Graham). Trečdalis labai vertina dvasininkų įnašą visuomenėje, pusė – patenkinamai. Tik 4% mano, kad dvasininkų įtaka visuomeniniame gyvenime nebūsianti reikšminga. Daug pakenkė pastaraisiais metais televizijos evangelistų apgavystės ir kunigų nusikaltimai su mažamečiais.

Jeigu istorijos vadovėliai moko, kad pirmieji JAV ateiviai ieškojo religinės laisvės, tai dabar tik 2% dėl tos priežasties savo tėvynę palieka. Du trečdaliai imigrantų mano, kad jų gimtinės dvasinis ir dorinis lygis aukštesnis negu JAV.

*Pastaraisiais metais
išvystyti moksliniai
tyrinėjimai apie religiją,
malda, sveikatą ir gydymą.*

Pastebėta, kad malda užtariamieji greičiau sveiksta. Televizijoje, knygų leidyboje plinta medžiaga apie angelus, dvasinę sveikatą. Mokslininkai JAV medicinos pastangas viskuo sveikatą ir gyvybę palaikyti priskiria giliai krikščioniškuose praduose glūdinčiu tikėjimu Prisikėlimu, t.y., kad žmonės sutverti amžinai gyventi.

Klausimai. (Šiaurės) amerikiečiai neretai įžiūrimi kaip paviršutiniški žmonės dėl savo išore mandagaus elgesio, sveikinimosi, šypsnių, lengvo bendravimo. Surinkti mokslininkų duomenys atspindi žmonių pasisakymus apie save (ir, aišku, nesunkiai apskaičiuojamus duomenis apie bažnyčių lankymą, aukojamas lėšas, religinių įstaigų skaičių ir kt.), bet nebūtinai aprašo žmonių gilius įsitikinimus, pavei-

kiančius kasdienį gyvenimą šeimoje, darbe, mokykloje, visuomenėje. Ar rekordinis bažnyčių ir šventyklų lankymas paveikia žmonių dorą, vertybes?

Prieš 25 m. to savęs klausė katalikiškų mokyklų tinklas ir užsakė moksliškų vertybių tyrimus. Paaiškėjo, kad katalikiškų mokyklų auklėtiniai prilygsta savo bendramečiams iš valdiškų mokyklų. Žinodami, kiek kainuoja šeimoms savo lėšomis bei parapijų rinkliavomis mokyklas išlaikyti, ėmėsi mokomuosius dalykus bei mokyklų vyksmą peržvelgti ir labiau su evangelinėmis vertybėmis suderinti. Šiandien katalikiškas mokyklas baigę vėl išsiskiria vertybėmis. (Tokių pakeitimų pavyzdys būtų savanoriška paauglių tarnyba ligoninėse, virtuvėse benamiams ir pn., padedanti Kristaus sekimo mintį artimo meilės darbais už namų pajusti.)

Kaip paveikia katalikybę JAV tikėjimų, religinių bendrovių ir išvis kultūrinė įvairovė, simboliškai matoma senamiesčių sankryžose, prie kurių stovi katalikų, reformatų, liuteronų, episkopalų ar dar kitos bažnyčios? Jeigu viduramžių Europoje ištisos šalys buvo vien katalikiškos, čia yra didelis *pasirinkimas* – tikintieji ieško Bažnyčios ir parapijos, kuri patenkintų jų dvasią, poreikius ir siekius. Liaudiškai tokios pastangos surasti sau artimą tikinčiųjų bendruomenę vadinamos *pirkinėjimu*, lyg būtų ieškoma pageidaujamos prekės: pusė JAV suaugusių nori pagilinti savo dvasinį gyvenimą ir imasi peno ieškoti gyvose, Šv. Raštu pagrįstose bendruomenėse. Lotynų Amerikoje ir JAV tarp ispaniškos kultūros žmonių itin veikliai patraukia žmonės charizmatinės ir evangelinės bendruomenės – nedidelės, jaunos, gyvai giedančios, įtraukiančios žmones į atsakomybę už visumą.

Naujai statomose ar perstatomose katalikų bažnyčiose prie įėjimo sukuriama erdvė, prieangis, kuriame žmonės galėtų pabendrauti prieš įeidami į liturginę erdvę. Daugelyje visų tikybų parapijų yra svetingumo komitetai ar pareigūnai, kurie įeinančius sveikina, supažin-

dina su aplinka (kūdikiams bei vaikučiams paslaugos, patogumai, rūbinė, leidinių lentynėlė...). Kas kitur gali būti suprasta kaip *pataikavimas žmonėms* (lyg tai būtų neigiamas religinio gyvenimo dėsnis), verslo kultūroje suprantamas kaip žmonių giliems ir išreikštiems poreikiams atsakas, kadangi žmonės visada gali pasirinkti kitur įsipareigoti. Priklausymas parapijai ar kitai religinei bendruomenei turi *protestantiško* savanoriškumo atspalvį; priklausoma iš noro, ne iš pareigos. Kartais tradiciniai (tik kelių pagrindinių tikybų) krikščioniškų šalių europiečiai to laisvanoriško dalyvavimo amerikiečiams pavydi.

Kiek JAV atrodytų ir būtų supasaulėjusi šalis, kultūra ir civilizacija, savo prekes susižinojimo priemonėmis po visą pasaulį skleidama, tiek joks mokslas, pirkinėjimo kultūra, technika ar kita pažanga nepajėgia gilių krašto religinių pradų išknisti, kaip rodo anksčiau surinkti duomenys. Kiti kraštai, pvz., ne mažiau anglosaksiška Australija, tokio piligrimų dvasios pagrindų neturi. Ryškiausias reiškinys yra lapkričio pabaigoje du šimtmečius švenčiama Padėkos diena, savo dvasia prilygstanti lietuviškoms Kūčioms: jei Kalėdos tapo prekinė šventė (plintanti net labai mažai krikščionių neturinčioje Japonijoje, o JAV pusės izraelitų švenčiama), tai Padėkos diena lieka gilaus religinio nusistatymo šeimos bei visuomenės šventė.

Kaip ir kiek pasaulėjimas (sekuliarizacija) paveikia JAV bažnyčias? Kaip su jokiaje tikinčiųjų bendruomenėje nedalyvaujančiais ar tam tikrą amžiaus laikotarpį nuo savo tėvų bažnyčių atsitraukiančiais? Pasaulėjimas, kaip priešodžių lazda, visada turi du galus: nukrikščioninimą ir pasauliečių didesnį vaidmenį bei atsakomybę bažnyčioje. JAV nepriklausomybės sąjūdis prieš pustrėčio šimtmečio prasadėję ne seimuose ar politiniuose vienetuose, o reformatų bažnyčiose, už kurių gyvenimą pasauliečiai labiausiai atsakingi, kviesdami kunigus, apsprendami ir vykdydami statybas, programas, tarnybas ir kt. Bažnyčioje įpratę demokra-

tiškai tvarkytis, to pradėjo siekti ir visuomeniniame gyvenime – dar tebėra senų miestelių, kurie reikalus sprendžia visus gyventojus, lyg parapičius, susikvietę.

Kaip su tikėjimu, kuris artimai susijęs su religinėmis žiniomis, bažnyčių tradicijos bei mokymo pažinimu? Nors Šv. Raštą bent kasdien skaito 11% gyventojų, kas savaitę ar kiek dažniau dar dvigubai tiek, ketvirtadalis gyventojų niekad Šv. Rašto nėra skaitę. Mažėjant katalikų mokykloms (jos išlaikomos grynai iš tėvų mokesčių ir parapijos paramos, kadangi – ne kaip Vakarų Europoje – valdžia teišlaiko valdiškas mokyklas: visi piliečiai mokesčius moka, privačių (įskaitant religinių bendruomenių) mokyklų mokestis mokamas šeimų, su puse visų išlaidų tenkančių globojančiai parapijai, vyskupijai ar vienuolijai), jaunimas į gyvenimą eina su mažiau tradicinių žinių negu seniau.

Todėl Katalikų Bažnyčioje kaip tik laiku (1974) išėjo enciklika apie suaugusių evangelizaciją kaip katalikų pirmenybę vietoj JAV suprasto pirminio uždavinio vaikučius katalikiškai auklėti. Popiežiaus Jono Pauliaus II naujos evangelizacijos sąjūdis turi tą patį tikslą – modernių laikų žmogui tikėjimą perduoti bei išgyventi jam suprantamu ir įgyvendinamu būdu. Jeigu parapinė mokykla veikia arba ir uždaroma, parapijos turi religinio švietimo pareigūną ar pareigūnę, kad visų amžių, o ypač suaugusiųjų, religinis lavinimas prilygtų bendram išsilavinimui ir gyvenimo poreikiams, uždaviniams. Žmonių tarpe pojūtį į Šv. Raštą gilintis liudija studijų ratelių gausa. Katalikų parapijų apyvartos pusė skiriama švietimui.

Gyventojai tikisi, kad gyvenimo vertybės būtų visose mokyklose jaunajai kartai perduodamos: trys ketvirčiai gyventojų teigia, kad būtų mokoma pagarbos kitiems, darbštumo, ištvermės uždaviniuose, teisingumo kitiems, užuojautos, mandagumo, savigarbos, sau kilnių siekių, taupumo.

Savybės. JAV vyskupų konferencija, pas-

kutiniais dešimtmečiais sulaukusi daugiau kunigų iš kitų šalių, patarnaujančių įvairioms kalbų bei tautinėms bendruomenėms, jau veda kursus bei parūpina medžiagą naujiems ateiviams apie JAV Katalikų Bažnyčios bruožus, kurie nuo kilmės kraštų gali skirtis. Labai aišku, kad tai nėra esminiai klausimai, o įsikultūrinusio tikėjimo apraiškos. Vatikano II nuosprendžių dvasios nepajutusių šalių tikintieji neretai amerikietišką katalikų gyvenimo būdą sulygina su *Vakarais* arba su pačiomis Susirinkimo pasekmėmis. Tuo tarpu ir JAV katalikų parapijose plati įvairovė, nuo konservatyviųjų priešvaticaninės nuotaikos (įskaitant ir daugumą lietuviškų parapijų) iki naujų kelių naujoms kartoms ir tūkstantmečiui beieškančiųjų. Pati įvairovė kai kuriuos žmones gąsdina, ypač jeigu nesusipažinę su Bažnyčios įvairiaspalve istorija ir dabartimi, pvz., kad dar prieš Vatikaną II katalikai Dievą šlovino 14 apeigų (Romos, melchitų, kaldėjų, armėnų, maronitų, malabarų ir kt.) ir 21 kalba.

JAV nepriklausomybės dviejų šimtų metų sukakties proga (1976) JAV vyskupų konferencija užsakė mokslinius šios Bažnyčios savybių tyrimus. Pirmuosius šimtmečius katalikai buvo iš esmės imigrantų bažnyčia, ypač XIX amžiaus antroje pusėje (lietuviai pradėjo gausiau atvykti po 1831 m. sukilimo). Teko padėti ateiviams įsikurti, protestantiškoje šalyje katalikams savo visuomeninę vietą išsikovoti. Vienu tarpu į kilmės šalių kalbą, kultūrą, papročius buvo žiūrima ir neigiamai, nes šie apsunkina *amerikietėjimą*.

Trečiasis nepriklausomybės šimtmetis vedamas kita nuotaika, vadinama (kaip ir *pasaulėjimas* dviprasmišku žodžiu) daugiakultūrine ar pluralistine. Iš neigiamos pusės pluralizmas reikštų plokščių pakantą ir be vertybių pripažįstamam bet kam gyvenime, teologijoje, kultūroje ir kt. Iš teigiamos pusės – pagarbą skirtingumui, dovanų įvairovei, esminei vienybei. Pvz., airių kilmės hierarchijos šimtmetį vadovaujamoje JAV Bažnyčioje būdavo neigiamai

žiūrima į procesijas, kurių Airija dėl 250-300 m. persekiojimo nebepažinojo; dabar bažnytinė vadovybė ragina iš skirtingų tradicijų kaip tik semtis ir vertinti įvairias liaudiškas tikėjimo išraiškas, kaip procesijas, šventes, papročius, t.y. būti naujų ateivių, imigrantų evangelizuojamiems. Dvasinė viršūnė supranta, kad atsisakyti ar būti išbaidytiems nuo savųjų tradicijų toliau žmones nuo tikėjimo; tuo pačiu suprantama, kad visos kultūrinės apraiškos taip pat evangelizuotinos, t.y. suderinamos su Evangeliniu tikėjimu ir Evangelinėmis vertybėmis.

Ir didžiųjų imigracijos bangų metu, ir plačiai išsisklaidančiais katalikų židiniais JAV plotybėse išsivystė savitas parapijų modelis, kuriam reta kur pasaulyje prilygstama. Šiandieninis apčiuopiamom mažom bendruomenėm potraukis talkina parapiniam gyvenimui, nors taip pat ryšku, kad parapijos, būdamos gyvi sutvėrimai kaip ir pati Bažnyčia, nuolat kinta.

Lietuvių parapijų steigimas JAV būtų mums labiau pažįstamas pavyzdys. Gerą dalį parapijų steigė ne kunigai, o patys iš Lietuvos atvykę XIX a. nauji imigrantai; kai kur patys žmonės be jokio leidimo ar įpareigojimo įsigijo žemę bažnyčiai ar pirkė kitos tikybos maldos namus saviems tikslams. Vos surasta vieta, tuoj įsteigiama lietuviškos juodos duonos kepykla, mokykla (to reikalavo ir JAV vyskupai, pirmenybę prieš šimtmetį skyrę vaikučių mokyklai, ne parapijos bažnyčiai), vysk. Valančiaus dvasios choras, laikraštis, jaunimo sambūris, lietuvių kapinės, senelių ar vaikų prieglauda, vaidybos ratelis...

Imigrantams reikėjo socialinių, šalpos, kultūros ir kt. patarnavimų visų pirma iš savos bendruomenės, o šis įvaizdis liko ligi šiandien. Parapija visų pirma bendruomenė su ryškiausiu bendravimu sekmadienio Eucharistijoje, kurią ruošia, išreiškia ir papildo visa kita, kas parapijos globoje vyksta: jaunimo sportas, maldos būreliai, suaugusių kursai, liturginis komitetas, religinio ugdymo programos mažiems ir dideliems, jaunavedžių bei krikština-

mų kursai, šalpa, ryšiai su nepajėgesne parapija, talka tolimom misijom, parapijos biuletenis (JAV parapijose tiesiog privalomas), skaitytojų bei Eucharistijos ministrų būreliai, savitarpio pagalbos rateliai (našlių, nevedusio vyresnio jaunimo, vaikus praradusių, išsituokusių...).

Jau yra parapijų, kurias administruoja vienuolė, vienuolis ar pasaulietis, kunigų tarnybai paliekant Eucharistiją. Daugiau kaip trečdalis parapijų turi vieną kunigą, 40% turi du. Kaip jau minėta, JAV yra 10.000 diakonų, kurie patarnauja tikintiesiems laidotuvėse, vestuvėse, krikštynose, švietime, jaunimo sielovadoje, parapijos ūkvedyboje. Nuo Vatikano II parapijų tarybos ir finansų komitetai privalomi, ir iš esmės visi parapiečių patarnavimai savanoriški ir neapmokami: tie patys žmonės surengia parapijos reikalams mugę, tie patys mugę išperka; sąskaitybininkė nemokamai laisvalaikiu suveda apyskaitas, inžinierius patikrina stogo taisymą, parapiečiai prekybininkai su nuolaida ar pigiau parūpina medžiagas bei patarnavimus. Parapija nereiškia bažnyčia, o tikinčiųjų bendruomenė, kurios vienybės vieta ir ženklas yra parapinė bažnyčia. Klebono vieta – visa tam vadovauti, pasitikint tikinčiųjų sugebėjimu ir pasiaukojimu tikėjimą visuomeniniu būdu išreikšti.

Nuomonių bei idėjinių srovių įvairovė visuomet liečia Bažnyčią, kuri tiek išikūnijusi kultūrose. Užsienį neretai pasiekia žinia apie kunigą, kuris kažką pasakė ar padarė, apie katalikus, kurie savo skirtingą nuomonę labai viešai išreiškė, ir susidaro įspūdis, kad JAV Bažnyčia *palaida bala*, atitolusi nuo tikrojo tikėjimo. Anksčiau surašyti duomenys šios išvados nepatvirtina, nors susižinojimo priemonės ir iškeltų tikinčiųjų nuomos, nesutampančias su priimtu tradiciniu mokymu. Jeigu dauguma katalikų sutinka, kad vedę vyrai

galėtų kunigais tapti, o moterys tikinčiosios turėti ryškesnį vaidmenį, tai daroma ne dėl politinių priežasčių, bet įsitikinimo apie tikėjimo esmę ir Kristaus Bažnyčios pašaukimą šiose sąlygose Evangeliją gyventi.

JAV katalikų sroves suvesti prieš 5 m. buvo sumanytas kelių kardinolų bei vyskupų vadovaujamas *bendros kalbos* sąjūdis. JAV rytuose vyskupai linkę nesitarti ir neatverti durų atviriems pokalbiams, o vakaruose palankiau žiūrėta į pastangas visiems susikalbėti, išgirsti, iš politškai skambančių pažiūrų pereiti į tikinčiųjų suvokties plotmę, iš kurios išsivystytų dar labiau svetinga Bažnyčia, besikalbanti su kultūra, civilizacija, dvasinėmis ir visuomeninėmis srovėmis. *Bendros kalbos* konferencijos sudomintų nuo bažnyčios atitolusius ar dvasiniais dalykais besidominčius, kurie dar neradę savo sielai namų.

Pabaiga. Apie kiekvienos valstybės katalikus būtų galima iš nesunkiai prieinamų duomenų bei išvalginių studijų panašiai (ir išvis plačiau) parašyti, nes istorija, pergyvenimai, kultūra, sąlygos paveikia bendrai gyvenamą tikėjimą. Amerikiečio atmintis atsimena ką kitą negu Lietuvos tikintysis. Kiek būtų bendri visoms šalims uždaviniai ugdyti tikėjimą ir teisingumą, kiekvieno krašto Bažnyčia juos vykdo savaip.

JAV katalikai gyvena šalyje, kurios šaknys siekia antrąjį krikščionybės židinį – Europą (pirmasis būtų Vakarų Azija, Šiaurės Afrika), ir dauguma JAV vyskupų savo mokslinius laipsnius įgijo Romoje. Tačiau tie keli šimtai metų nuspalvino didžiom pastangom perkeltą tikėjimą ir jį nešančius tikinčiuosius, kurie su popiežium ir visa Bažnyčia vis labiau kalba apie naująjį tūkstantmetį su šio bendrais uždaviniais ir Dievo duotomis progomis žmonijai tarnauti.

Juozo Tumo-Vaižganto muziejus

Virginija Paplauskienė

Kiekvienas svečias, atvykęs į Kauną, skuba aplankyti miesto širdį – Senamiestį. Čia daug šventų kampelių, didingą Lietuvos praeitį mums primenančių. Eidami Rotušės link, nusilenkiam mūsų Dainiui Maironiui, amžiną poilsį suradusiam Katedros kriptoje. Už Katedros – ir kuklaus A. Jakšto-Dambrausko kapas. O štai paėję į Nemuno link, sustojame prie gotikinės Vytauto Didžiojo bažnytelės – čia ilsisi Juozo Tumo-Vaižganto kūnas. Taip, tik kūnas, nes jo dvasia sklando Senamiestyje. Šiandien aš apie jį ir kalbėsiu. Tam yra rimta priežastis...

Lygiai po 64 metų pavyko išgyvendinti J. Tumo-Vaižganto testamentinį norą. Netoli Vytautinės, Aleksoto gatvėje namo numeris 10, butas 4, (ten kur jis gyveno 13 metų) atidarytas jo muziejus. Dar vienas Maironio lietuvių literatūros muziejaus filialas atvėrė duris.

Karšta liepos 8 diena įeis į literatūros istoriją, kaip muziejaus gimimo diena. Juozas Tumas-Vaižgantas, būdamas gyvas, mums, muziejininkams, labai pasitarnavo. Nežina kokiam reikalui išfotografavo savo buto kambarius. Rengdami muziejų, mes vadovavomės šiomis nuotraukomis. O ir pats Vaižgantas buvo muziejininkas. Jis rinko žinias apie lietuvių rašytojus, poetus, visuomenės veikėjus. Jeigu iš pradžių tai buvo reikalinga straipsniams rašyti, paskaitoms skaityti, tai vėliau perėjo į tikro muziejininko darbą. Jis jau tada suprato – “kas paklius į muziejų – liks amžiams”. Prie Vytauto

Didžiojo Universiteto jis įkūrė Kultūros muziejų, kiek vėliau pavadintą Humanitarinių mokslų fakulteto muziejumi. Pats Vaižgantas jį vadino *Rašliavos* muziejumi. Tai buvo didžiausias jo rūpestis ir džiaugsmas. Rašliavos muziejaus fondai padėjo tvirtą pagrindą. Universiteto rankraščių skyriui, kurį vėliau tvarkė V. Mykolaitis-Putinas.

Juozas Tumas-Vaižgantas savo testamente buvo surašęs, kaip tvarkyti jo turtą. Buvo du variantai – pirmasis atiduoti viską Vaižganto namams “namai gauna iš manęs teisę eksploatuoti mano raštus iš leidinius. Tačiau neduodama namams teisė mano daiktus išparduoti – jie privalo likti vienoje šioje ar toje vietoje. “O jeigu nevyktų Vaižganto namų statyba (kaip beje ir atsitiko), numatyta: “visos paminėtosios teisės pareina į mano įsteigtąjį prie Vytauto Didžiojo bobliotekos rašliavos muziejų, privalantį rasti mano paminklams patalpą patogiai naudotis studentams knygomis”. Minint J. Tumo-Vaižganto mirties pirmąsias metines, rašytojo testamento vykdytojas ir tuometinis Vytauto Didžiojo bibliotekos direktorius, profesorius V. Biržiška įsteigė Vaižganto memorialianį muziejų prie Universiteto. Deja, 1941 metų gyvenimo audros išpustė šį muziejų. Palikimas buvo išblaškytas į visas puses. Beveik visa biblioteka, dalis rankraščių, kai kurios nuotraukos liko naujai įsteigtame Kauno Politechnikos Institute. Didelė Vaižganto fondo dalis pateko į Maironio

J. Tumo–Vaižganto valgomas.

namus, dalis nukeliavo į mokslų akademiją, kita dalis į Vilniaus universitetą. Tai ir nebeliko Vaižganto muziejaus – jo noras buvo užmirštas. Teisingumo atžvilgiu reiktų pažymėti, kad dar 1937 metais sudarius komisiją, Vaižganto brangiausia garderobos dalis – kailiniai buvo parduoti už 800 litų. Dabar šie kailiniai puikuojasi Putname ALKos archyve. Jau tada buvo nesilaikyta žodžio – saugoti viską vienoje vietoje. Mes, muziejininkai, džiaugiamės, kad bent didesne dalimi įvykdėm mūsų klasiko norą.

Juozas Tumas-Vaižgantas gyveno kukliame keturių kambarių bute. Testamente jis rašo: “Nekilnojamojo turto man nėra, o kilnojamas susidaro iš bibliotekos”. (apie du tūkstančius tomų), nebrangių, bet rinktinių paveikslų galerijos, nebrangių baldų...). Atėję į muziejų, pamatysite išties kuklius baldus. Keturi kambariai,

kuriuose gyveno klasikas, neturėjo griežtos paskirties, o ir baldai neturėjo savo pastovios vietos. Kaip ir būdinga energingam Vaižgantui, baldai keliavo iš kambario į kambarį. O, be to, šiame butelyje gyveno ir vienas kitas Vaižganto giminaitis. Jis šelpė savo giminaičius, leido į mokslus. Lankytojams parengti kambariai tokia tvarka – “užsakų” kambarys, svečių, valgomas, miegamasis ir tuo pačiu darbo kambarys. Įžengę į užsakų kambarį, pamatysime Vaižganto sutaną, kuri tartum laukia sugrįžtančio savo šeimininko. Ant darbo stalo išdėlioti rašymo reikmenys. Lentynėlėje pluoštas kvietimų į įvairias iškilmes: į Maironio, į M. Valančiaus literatūros vakarus, į Lietuvių katalikų kongresą, į Respublikos prezidento iškilmes, Latvijos pasiuntinys Lietuvai kviečia arbatėlei, lenkų draugija *Pochodni* į jų rengiamus šeštadienius, *Žydų Balso* redakcija arbatėlei. Vaižgantas buvo populiariausias žmogus Kaune. Jis tapo daugiau nei 20 organizacijų pirmininku, vicepirmininku, išdininku ar šiaip nariu. Jis sakė: “Kur man kas liepė eiti, irėjau, neatsiklausdamas, kas jį įgaliojo man liepti: bet tik visuomenės labui”... Vaižganto vardas buvo populiarius, pas jį ateidavo pinigų skolinti, užtariančių ar rekomendacinių laiškų prašyti. Visiems jis ištiesdavo pagalbos ranką. Ant stalo pažertas pluoštas rankraščių – tai įvairiausi gimimo, sutuoktuvių liudijimai, užtariantieji laiškai.

Svečių kambaryje mus pasitiks kuklūs baldai. Ant sienos kabo švento Pranciškaus paveikslas. J. Tumas žavėjosi švento Pranciškaus asmenybe. Kambario puošmena turėtų būti knygos. Tai didžiausias Vaižganto turtas. Deja, mes šiuo metu turime jų nedaug. Tikimės ilgainiui su gerų žmonių pagalba surinkti visą klasiko biblioteką. Turime tikslų knygų sąrašą. Pirmasis dosniai pagelbėjęs muziejui yra kunigas, poetas Ričardas Mikutavičius. Jis padovanojo 387 vienetų knygų ir spaudos leidinių. Tai jau yra gera pradžia. Kambario sienas puošia A. Kodkino J. Basanavičius, Žmuidzinienės Madona su kūdikiu, ant knygų spintos grakščios žvakidės.

Miegamojo ir tuo pačiu darbo kambario sienos papuoštos taip pat įdomiais paveikslais – Nežinomo dailininko šventas Juozapas žvelgia į mus. Virš lovos kabo K. Šklėriaus akvarelė, o iš kitos pusės B. Macutevičiaus Nukryžiuotasis. Virš darbo stalo artimųjų giminaičių nuotraukos – štai J. Tumas Joanos Nokutytės Šernienės vestuvėse, o štai kartu su savo mylimiausią seserimi Severija Mėginiene ir jos dukra Barbora. Po sesers mirties jis rūpinosi Barbora – šelpė ją materialiai ir moraliai. Glaudūs draugiški santykiai siejo juos vėliau, kai Barbora ištekJė už Petro Klimo. Savo paskutiniąs gyvenimo dienas jis praleido šioje šeimoje – Vaižganto gatvėje. Ant darbo stalo sudėlioti laikraščiai, žurnalai, kuriuose Vaižgantas bendradarbiavo ar redagavo. Savo žurnalistinę darbą pradėjo nuo seminarijos laikų ir jau per visą gyvenimą nepaleido plunksnos iš rankų. Jis dirbo vardan Lietuvos, kurią be galo mylėjo. “Myliu ją ir branginu aukščiau už viską; rodos, negaliu pramanyti tokių aukų, kurių jai pasigailėčiau, neišskiriant nei savęs paties. Dievas ir teisybė ją teviršija”.

Ant stalo guli jo literatūros darbai. Jis pirmasis parašė paskaitas – mažas monografijėles apie kai kuriuos literatūros ir visuomenės veikėjus ir išleido jas atskiromis knygutėmis. Tai paskaitos apie A. Vienažindį, A. Baranauską, V. Kudirką, Šatrijos Raganą, L. Ivinskį, J. Mačiulį Maironį ir kitus. Ant stalo taip pat matome recenzijų rankraščius. Jis buvo vienas originaliausių recenzentų. Jis šiltai sutikdavo kiekvieną naujai pasirodžiusią knygelę. Rašė: “Bet kuris leidinys yra pliusas didesnis ar mažesnis. Taigi kiekvienu leidiniu pirmiausia reikia pasidžiaugti”. Jį vadino meistru knygomis girti.

Valgomajame kambarielyje stovi indauja, kurioje sudėti kuklūs Vaižganto indai, ilgas stalas, kambario kampe švyti virdulys. Valgomojo sienas puošia originalūs paveikslai: P. Žitkaus, K. Šimonio, S. Riomerienės, B. Didžiokienės, P. Kulviečio, K. Šklėriaus ir kitų darbai. Šalia šių originalių paveikslų kabo senos archyvinės nuo-

traukos, atspindinčios įvairius Vaižganto gyvenimo fragmentus. Štai jisai dvasinės seminarijos auklėtinis, o štai Mintaujoje su Varpininkais. Kitoje nuotraukoje jis užfiksuotas Čikagos observatorijoje. 1911 m. jis lankėsi Amerikoje, aukų rinkti Saulės namams statyti. Nuvykęs jis aplankė daugiau nei penkiasdešimt lietuviškų kolonijų, domėjosi lietuvių darbininkais. Jis pamatė, kad jo broliai ir sesės dirba sunkų, alinančią darbą. Jis bandė juos įkalbėti grįžti į Lietuvą ir dirbti Tėvynės labui. Sugrįžęs į Lietuvą, apvažiavo daugiau nei šimtą penkiasdešimt parapijų. Sakydamas karštas kalbas ir kviesdamas susilaikyti nuo išvykimo iš Lietuvos. Kalbėdamas apie Ameriką jis sakė, kad ten Mefistofelio karalija. Tais pačiais metais jis parašė ir išleido knygelę “Ten gera, kur mūsų nėra”. Kitoje nuotraukoje matome Vaižgantą Stokholmo II konferencijoje. Keletas nuotraukų liudija apie jo pedagoginę veiklą. Nuo 1922 metų jis dirbo universitete. Skaitė lietuvių literatūros draudžiamąjį laikotarpio istoriją. Tumas nebuvo ejęs kokių nors specialių literatūros mokslų, bet su meile ir atsidėjimu ėmėsi šio darbo. Jo nuopelnai neliko neįvertinti. 1929 m. universiteto valdžia jam suteikė garbės daktaro laipsnį. Jis rašė: “Tie metai, kuriais man teko darbuotis universitete docentaujant, yra vieni iš maloniausių mano gyvenime ir man paliko gražiausių atsiminimų”.

Juozas Tumas-Vaižgantas dirbo visokius darbus, jeigu to reikėjo Tėvynei. Aukojo, kentėjo ir buvo laimingas kartu su visa tauta, kai ji šventė nepriklausomybę... kuklūs žodžiai liko testamente: “Lietuvą ir lietuvių mylėjau, bet sentimentus jiems jau iškalbėjau savo raštuose – prašom pasiskaityti, ir bus vis tiek, ar aš tebesu...”

Nebėra Vaižganto, bet jo dvasia gyva ir sklando Senamiestyje. Dabar galime drąsiai teigti – Vaižgantas sugrįžo į savo namus. Prašom apsilankyti pas Tumą. Vaižganto muziejus kviečia visus grožio ir gėrio ieškančius.

PAVYDAS

(Konkurse premijuotas rašinys)

Jūratė Peršonytė

Žmogaus pasaulyje egzistuoja pavydas. Pagrindinė šio žodžio reikšmė turi neigiamą atspalvį. Pavydas – tai kartėlio jausmas. Kaip ir kiekvienas kitas jausmas, šis yra ilgalaikis, gilus, užvaldantis kiekvieną žmogaus širdies kertelę. Be to, jausmui būdinga didesnė ar mažesnė aistra. Prisiminkite, ar esate kada nors pavydėję. Tikriausiai taip. Argi nesutiksite, kad pavydo jausmas, gimstąs žmoguje, yra didžiulė, veržli, iracionali jėga? Ji išnaršo žmogų, sugriau-na geriausius jo dvasios kodus. Patį žmogų, o ir aplinkinius, pavydas ir stebina, ir piktina.

Bendra tendencija yra priskirti pavydą ab-soliučiam blogiui. Mes paprasčiausiai apie tai ilgai nemąstome. Pamirštame, jog beveik kiekvienas šio gyvenimo reiškinytis turi kelias puses, nėra vienareikšmis. Todėl pabandykime atidžiau panagrinėti pavydo jausmą, mes neišbrauksime pavydo iš nuodėmių sąrašo ir neištrauksime iš jo blogio šaknies. Tačiau galime pakalbėti apie tai, kas mums kelia rūpestį, galime ieškoti išeičių.

Pavydas tradiciškai suprantamas kaip nuodėmė prieš Dievą ir žmones. Tai tiesa. Bet šiuo atveju svarbus dar vienas niuansas – pavydas yra nuodėmė prieš save patį. Pavydo apimtas žmogus naikina savo gerovę, varžo jausmus, minčių laisvę. Pavydėdamas žmogus nesugeba kurti ir džiaugstis. Gerbtinas ir vertingas pasiryžimas *išgyvendinti* pavydą, norint apsisivalyti nuo nuodėmės prieš Dievą ir žmones, tačiau ne mažiau vertingas ir prieš save patį. Pavydas greit užsiplieskina iš naujo, reikalingas stiprus apsi-valymas. Kunigas nuodėmę žmogui visada

atleis, o ar jis pats au atleis susinaikinimą? Šiuo atveju galima taip pasakyti: “mylėk save, rūpin-kis savimi”.

Bet ar kaltas žmogus dėl pavydo, esančio jo dvasioje? Nedrįsčiau kaltinti nei vieno, kuris kovoja viduje, nesitaiko su minėtuoju jausmu, nerimsta.

Pavydas drauge su žmogaus pastangomis jį nugalėti tampa teigiama jėga. Ji augina žmogų, stiprina valią. Kaip ir po kiekvieno išbandymo, taip ir po šių grumtynių yra pereinama į naują dvasios lygmenį. Kaip kad mes ieškome žmo-nių, kurie mus ne tik mylėtų, lepintų, bet ir kri-tikuotų, pabartų, ir pavydas gali būti reikalingas mūsų buvime. Kova su juo padeda surasti savo tiesą. Nugalėjęs pavydą, gali būti tolerantiškes-nis kitiems. Gal pavydas yra mums reikalingas kaip visapusiško patyrimo dalis? Ar Dievas, leisdamas mums gyventi žemėje, nenori, kad pereitume, pažintume ugnį, vandenį, kad patir-tume kuo daugiausia? Esame čia ne vien žė-miškajam gėriui pažinti. O gal pastarasis nu-blanktų, jei nereikėtų nuolat jo ieškoti, vis iš naujo atrasti?

Krikščionys tiki, kad išbandymai ir sunku-mai žmogui skiriami Dievo, kad jie stiprina ir turtina dvasią. Yra taip sakoma: “Ką Dievas myli, tam ir kryželį sunkesnį uždeda nešti”. Vo-kiečių filosofas F. Nyčė rašo: “Nuodai, kurie silpnesniam reiškia mirtį, stiprųjį tik grūdina – ir jis net nevadina jų nuodais”.

Žmogus, nenorintis, nerandantis jėgų kovoti su pavydu, panašus į pūvantį vandenį. Vanduo kada nors išsilieja, tačiau išsiliejimas tapatus

Svečių kambarys.

susinaikinimui, aplinkui pasklinda smarvė, visi vengia to vandens. Pavydas bevaliui žmogui – tikri nuodai.

F. Nyčė užrašė nemaža minčių apie pavydą. Viena jų: "Jis visai nepavydus, bet tai joks nuopelnas: jis nori užkariauti teritoriją, kuri dar niekam nepriklausė ir kurią vargu ar kas yra matęs". Kokia taikli mintis! Kiekvienas suvokiame, jog turime gyventi pasaulyje, kurį reikia dalintis su kitais. Jame mūsų fizinis ir dvasinis egzistavimas ieško savo vietos. Vadinasi, bandomė įsitvirtinti jau *apgyvendintoje* teritorijoje. Tačiau, panaudodami mums duotas sugebėjimų užuomazgas, jas vystydami, mes sukuriame ką nors savito ir randame savo vietą tarp tokių pat žmonių. Turime rasti savo vietą ir materialiname, ir dvasiniame pasaulyje.

Dažnai nepaisome savo sugebėjimų, nevysytome jų, pamirštame svarbiausią prielaidą savęs įtvirtinimui šiame pasaulyje. Ausimis ir akimis, mintimis ir jausmais įsisiurbiamo į svetimų galimybių plotus, bandomė kopijuoti svetimus buvimus. Bet tai tėra išoriniai veiksmai, mūsų vidinė prigimtis nesikeičia. Kopijavimas yra pasmerkta. Mes patys sumenkiname savąjį buvimą. Jaučiame kartėlio jausmą dėl svetimos sėk-

mės. Įsileidžiame į save pavydą.

Mažytis be savigraužos pavydas gali ir pagelbėti. Jis pažadina norą kurti, padaryti darbą savomis rankomis. Gali pabudinti snaudžiančių atkaklumą, reikalingą bet kuriai veiklai. Tačiau ir šiuo atveju neverta pamiršti savo gabumų ir ribų. Jei bus tik noras eiti jau paminėtu taku, pavydas neišvengiamas.

Karta iš kartos mokomės gyventi, mokomės sukurti save. Senas kaip pasaulis mūsų mokymasis, senas ir pavydo jausmas. Senojo Testamento puslapiuose yra nemažai pavydo. Jo skonį juto ir Abelio žudikas Kainas. Kai kurie Senojo Testamento tyrinėtojai mano, jog Kaino nusikaltimas buvo paskatintas pavydo. Juk Dievas priėmė Abelio, o ne Kaino auką. Taip pat manoma, kad broliai ginčijosi dėl žemės. Abelis prikašiojo broliui, kad pastarasis rengiasi jo kailiniais, o Kainas priekaištavo Abeliui, kad pastarasis stovi ant jo dirbamos žemės. Šiame ginče glūdi elementarus pavydas.

Pavydinčiam žmogui būdingas noras atstumti, atsiskirti, sunaikinti tą, kuriam jaučiamas tas jausmas. Senajame Testamente pasakojama, kaip broliai pardavė Juozapą už sidabrinus pinigus. Tai jie darė ne pasipelnyti norėda-

mi, bet vedini pavydo jausmo. Mes taip pat vengiame žmonių, kuriems pavydime.

Įdomu ir paradoksalu, kad pavydas, būdamas meilungumo, meilės antipodas, jiems nereitai prilygsta stiprumu, gilumu, audringumu. Dažnai meilės jausmas neatskiriamas nuo pavydo. Kyla daug klausimų: ar meilė skatina pavydą, o gal pavydas – meilės palydovas? Ar meilė ir pavydas gali būti jaučiami vienu metu? Gal pavydas rodo meilės stiprumą? Painūs klausimai. Kiekvienas iš mūsų atsakytų vis kitaip. Galbūt ne žmogaus valioje į juos atsakyti, tačiau žmonėms leista bandyti.

Man atrodo, kad tarp pavydo ir meilės tėra labai silpnas tiltelis.

Giemių giesmės tekstą panaudojo rusų kūrėjas I. Kuprinas, rašydamas romaną *Sulamita*. Man atrodo, kad šis kūrinys yra vienas pavydo ir meilės supriešinimo pavyzdžių. Meilė yra šviesiajame upės krante, o pavydas – tamsiajame. Autorius meilei “suskyne” gėles, supoetino ją, o pavydą pripildė kūniškų aistrų, aklo geismo. Pavydas šiame romane pilnas naikinamosios jėgos.

Sulamitoje yra dvi moterys: paprasta mergaitė Sulamita ir karalienė Astis. Sulamita – mylinti moteris, Astis – pavydinti. Pavydėdama Sulamitai ir karaliui Saliamonui meilės, karalienė Astis nusprendžia juos sunaikinti. Karalienė Astis akla: ji nesupranta, kad meilė nori matyti mylimąjį gyvą. Meilė nori džiaugtis, o ne kentėti. Karalienė akla. Ji nesuvokia, jog meilei reikia švarios, žydinčios sielos, o ne pykčio ir kūniškų geismų. Sulamita teikia karaliui džiaugsmo. Ji yra duodanti. Karalienė nori tik pasisavinti. Negali leisti, kad Saliamonas būtų laimingas be jos. Vadinas, pavydo jausmas slepia savyje nuosavybės toškimą. F. Nyčė aiškiai atskiria meilę nuo noro įgyti naują nuosavybę. Žmogus niekam neatiduoda savosios laisvės, tad negali būti ir kieno nors nuosavybė. Jei jis myli, susiaurina savosios laisvės ribas, bet pasilieka galimybę eilgtis pagal savo norus. Klaidinga manyti, kad mylimasis tegali būti laimingas tik su mumis. Galbūt šitaip galvoda-

mi, mes esame labai arti pavydo. Mylintis gali palikti sau dvi galimybes: leisti mylimajam ateiti ir nueiti, būti ir ne tada, kada jis nori arba graudžiai pavydėti. Pirmasis variantas iš pat pradžių pasirodo sunkus, neįveikiamas, bet iš tiesų jis išlaisvina žmogų nuo nereikalingų, pavojingų jausmų bei minčių.

Pavydas ištrina meilę. Dažnai veikiamas pavydu ir iš inercijos dangstomasi meilės vardu. Pavydo apimti, mes tiesiog nejaučiame, kad širdyje nebėra meilės. Telioka jos blėstantys pėdsakai ir daug pykčio. Skaudi padėtis. Šiuo atveju niekas nesikeičia per vieną dieną. Laikas gali užgydyti viską. Reikalingos ir paties žmogaus pastangos. Juk gali daug kas padėti: valios grūdinimas, darbas, malda. Juk gyvena žmogaus širdyje tikėjimas, kad Dievas neapleis, neleis pakliūti į tokią situaciją, iš kurios išsikapstyti būtų ne mūsų jėgoms. Toks tikėjimas padeda rinktis ne pavydą, o toleranciją.

Pavydas suskaldo žmonių santykius. “Suryja” geriausias, švelniausias bendravimo akimirkas. Apiplėšiamas ir tas, kuris pavydi, ir tas, kuriam pavydima. Žmonės pajunta tuštumą savo dvasioje.

Pavydas yra tarsi galutinis taškas žmonių santykiuose. Paskutinis ilgos draugystės, meilės akcentas. Jis gali būti natūrali žmonių išsiskyrimo priežastis. Juk dažnai artimi santykiai trunka kelerius metus, o paskui nutrūksta. Ir viena priežasčių gali būti pavydas. Vieniems išsiskyrimas tesukelia gailestį, kai pro akis šmėsteli praeities šešėlių, kitiems širdyje – skausmas. Abiem atvejais pavydas keistai atšaldo bendraujančius. Ir jie niekada nebebūna artimi. Geriausiu atveju, žmonės vienas kitam lieka malonūs pažįstami.

Pavyko jausmas... Toks neišsemiamas kaip pati poezija. Ir toks tamsus, sunkus, kad nelieka tos poezijos ir padvelkia proza.

Vieną dieną mes galime nusisukti nuo pavydo, lengvai pro jį pražingsniuoti. Vieną dieną kaip medžių sėklas kad pasėja nežinomoj vietoj, vėjas gali į mūsų dirvą įberti pavydo sėklą. Todėl reikia budėti, neapsileisti.

Išpažinties

(kodėl, ką ir kaip)

Willi Lambert SJ

Eiti išpažinties, ar tai reiškia, kad ateis koks nors palengvėjimas? Ar tai yra tik sena tradicija? O galbūt tai yra baimė prieš sąžinės balsą? Į šiuos klausimus galėtume atsakyti taip pat klausimu: kodėl Jėzus kalba apie nuodėmių išpažinimą? Ne kunigai ir ne popiežiai sugalvojo išpažintį, bet pats Jėzus Kristus Šv. Rašte kalba apie nuodėmių išpažinimo ir atleidimo svarbą.

Trys klausimai padėtų aiškiau suvokti, ką reiškia – eiti išpažinties.

Kodėl? Eiti išpažinties – prisimenant kaip Jėzus savo laiku, įvairiais momentais, daug kam atleisdavo nuodėmes, nereikalauja: aš turiu eiti, nes kiti taip daro, bet priešingai – kviečia ateiti pas Jį laisva valia. Nuostabiausia Dievo meilė Šv. Rašte pasirodo kaip tik susitaikinime su Juo. Kokia būtų Jėzaus Geroji naujiena (Evangelija) be palyginimo apie gailestingą tėvą ir sūnų palaidūną, be moters, kuri ieškojo pamestos drachmos, be Rašto aiškintojų ir fariziejų, kuriems akmenys iš rankų krito, kai Jėzus sakė: “Kas iš jūsų be nuodėmės, temeta akmenį...!”

Eiti išpažinties – tai tikėti išlaisvinimu, apie kurį Jėzus sako: Tiesa padarys jus laisvus! Tačiau ši biblinė tiesa gali būti patirta per nuoširdų savo nuodėmių išpažinimą kunigui. Kiekvieno žmogaus asmeninis gyvenimas šioje tiesoje yra surištas su savo Aš, o tai reiškia ir su visu tuo, kas yra manyje ir aplink mane. Pranašas Natanas, kalbėdamas karaliui Dovydui palyginimu apie jo nuodėmę, sako: “Tu esi tas

žmogus! Tu pats savo žodžiais save nuteisei” (plg. 2 Sam, 12, 5-8). Nors tai šokiruojanti ir provokuojanti pranašo išstarmė karaliui, tačiau ji padėjo jam atrasti save ir Dievą.

Eiti išpažinties – tai būti bendruomenėje, kurios vadas yra Kristus, nors pati bendruomenė vadintųsi *šventi nusidėjėliai*. Protestantų teologas D. Bonhoeffer’is rašo: “Išpažintyje įvyksta persilaužimas į bendruomenę. Nuodėmė nori viena su žmogumi būti... Kuo vienišesnis žmogus, tuo stipresnė nuodėmė, nes išpažinta, išsakyta nuodėmė nebeturi galios...”

Ką? Ką reikia pasakyti išpažinties metu? “Žinoma, – daug kas pasakytų, – nuodėmės”. Tačiau, kas yra nuodėmė? – Visų pirma tai priešinga tam, kas yra gyventi ir mylėti. Nuodėmė yra prarasti ryšį ne tik su Dievu, bet ir su žmonėmis, su bendruomene vieninteliam tikslui – laimėti save, padovanoti save sau. Daug kas turbūt sakytų: “Savęs dovanojimas sau, nėra prieš gyvenimą, prieš meilę”. Tačiau būtent čia galėtume sakyti, kad gyvenimas, kuriame stinga gerų žodžių, o apstu melo tiek sau pačiam, tiek kitiems, neatneša meilės, bet baimę ir nerimą?! Visi žinome, kiek daug yra nemeilės, nedėmesingumo, prievartos prieš žmones ir gamtą “mintyse, žodžiuose ir darbuose”, kiek perdėto rūpesčio savuoju Aš, kad tik nereikėtų nieko keistis. ST-e kalbama apie sugriautą miestą: “Ar čia tas linksmasis miestas, kuris gyveno saugiai ir manė širdyje: Aš esu, ir be manęs kito nėra!” (Sofonijo pranašystė 2,15). Žinoma, norint iš ko

“Užsakų” kambarys.

nors išsisukti, *randama paaiškinimų*. Taip ir nuodėmei surandame daug *gerų paaiškinimų*. Pavyzdžiui, dažnai asmeninę nuodėmę mėginame pateisinti bendru visuomenės nuodėmingumu, tačiau pasilieka ta pati asmeniška nuodėmė, kuri dar labiau apriboja žmogų. Tokia nuodėmė, kurios žmogus neišpažįsta ir dėl kurios nesigaili, dar labiau užvaldo jo paslėptą Aš.

Kaip? Galbūt pirmiausiai prisimenant, kiek Kristus yra mums gero padaręs. Kardinalas Martini rašo, kad prieš išpažintį jis padėkoja Dievui už visa tai, ką jam Dievas yra dovanojęs ir ką jis su Dievo malone gali dėl kitų gera padaryti. Po šių žodžių išpažįsta, kada ir kaip neleido šiai Viešpaties malonei veikti jo gyvenime.

Eiti išpažinties – tai būti pačiam sau sąžiningu, nes dažnai atrodo, kad ši *aukso taisyklė*: “Tađ visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite...” (Mt 7,12),

tinka tik kitiems, bet ne man. Ar iš tikrųjų? Čia galima sakyti: tau nereikia knygos apie moralę, užteks jei savęs paklausi, ar esu kitiems palankus, dėmesingas, atidus, nuoširdus, padedantis, atviras ir t.t., kaip norėčiau, kad ir kiti man būtų tokie.

Eiti išpažinties – kaip? Tikėjimo galioje, suvokiant, kad visas dangus, nuo vieno krašto ligi kito džiaugsis dėl vieno, kuris atsiverčia naujam gyvenimui (plg. Lk 15,7).

Eiti išpažinties – kaip dažnai? Visada, visą gyvenimą. Tai reikštų, mokytis kasdienybėje nedaryti to, ko nenorėtum, kad kiti tau darytų. Vengti Bažnyčios ar kunigo, kai apsunkina nemilė Dievui ir žmonėms, būtų nenoras išgirsti Jėzaus žodžius: Aš myliu tave ir siunčiu į gyvenimą, kad nebenusidėtum.

Iš vokiečių kalbos vertė *Dainius Koveras*

Gyvatės nuodai

Juozas Vaišnys SJ

Kanda liūtas ir kanda gyvatė, bet koks skirtumas! Liūtas, galingas girių karalius, puldamas savo auką, garsiai sustaugia ir sumauroja, kad net visos džiunglės sudreba. Jis savo planus ir norus visiems paskelbia – nepuola aukos iš pasalų. Visai priešingai elgiasi gyvatė. Tās bjaurus, silpnas purvinos žemės šliužas bijosi su kuo nors akis į akį susitikti. Gyvatė tūno susisukusi kur nors prie kelmo tarp apipuvusių lapų ir dreba, kad kas nors jai ant galvos neužmintų. Ji griebia praeivį iš pasalų ir vėl greitai pasislėpia nukritusiuose lapuose ar samanose. Liūtas ką nors užpuola, norėdamas numalšinti alkį, bet gyvatės tikslai kitokie. Ji kanda praeivį iš baimės arba kažkokio neaiškaus keršto ir neapykantos instinkto vedama. Tai žemas, visų paniekintas šliužas, bet jo nuodai daugeliui skausmus ir mirtį neša.

Ir tarp žmonių tokių šliužų pasitaiko, kurių širdyje yra prisisunkusių gyvatės nuodų. Jie spjaudo tuos nuodus į praeivius kerštu bei neapykanta persunktais šmeižtais, liežuvavimais, apkalbėjimais ir visokiais tuščiais tauškalais. Jie nedrįsta tam šmeižiamam žmogui į akis pažvelgti, jie bijo jį veidas į veidą susitikti; apie jo tariamas klaidas ir išsigalvotus nusikaltimus jie plepa su gandų ištroškusiomis kūmūtemis tik už akių. Pradedama nuo gandų, įtarinėjimų, įsivaizdavimų, bet pagaliau jie eina iš lūpų į lūpas kaip *tikri faktai*. Tokie *faktai* paprastai taip pradedami pasakoti: "Mano bobutės draugės viena gera pažįstama sakė mano draugės seseriai, jog ji girdėjusi iš vienos patikimos kaimynės, kad... Tai yra juokinga, bet drauge labai keista, kad tokių tuščių plepalų rimtai klausosi, jiems tiki ir juos už gryną pinigą ima didelė mūsų visuomenės dalis, net aukštus

mokslius baigę inteligentai, ne tik moterys, bet ir vyrai.

Liūdna, kad ir jaunimas šiais nuodais pradeda vis labiau užsikrėsti. Teko girdėti, kad viename universitete, kur studijuoja daug lietuvių, šmeižtai ir apkalbos pasireiškia labai negarbinga ir grubia forma. Berniukas tyčia prisiplaka prie kokios nors rimtos mergaitės, su ja padraugauja ir pasikalba tik dėl to, kad paskui turėtų daugiau medžiagos prieš tą mergaitę visokius tuščius tauškalus ir ją kompromituojančius šmeižtus skleisti. Tai yra tikrai negarbingas, žemas, tiesiog šėtoniškas darbas! Prieš tokį asmenį turėtų kiti draugai sukilti, jį iš savo draugystės izoliuoti ir saugoti, kad jis nespjaudytų visai nekaltų mergaičių ar berniukų bjauriais gyvatės nuodais, Juk tokie asmenys piktais šmeižtais sukompromituoja ne tik tą savo pasirinktą auką, bet šitokiu negarbingu elgesiu nužemina ir visą jaunimą.

Kiti tokių šmeižtų noriai klausosi, juos kitiems perduoda, bet labai vengia apie tai kalbėti su tuo asmeniu, prieš kurį tie šmeižtai sklinda. Tai yra didžiausia blogybė ir labai neišmintingas elgesys, kurs padeda šmeižtams sklirti. Jeigu, ką nors išgirdus būtų stengiamasi tuoj suinteresuotą asmenį apie tai painformuoti, išsiaiškinti tų plepalų priežastis, išgirsti jo nuomonę, duoti progos jam pasiaiškinti, tada tos apkalbos galėtų greičiau pasibaigti. Beveik visuomet apie kokio nors asmens "klaidas" ir "nusikaltimus" kalbama su visais, išskiriant su juo pačiu. Tokiu būdu tos kalbos greitai išsiplečia kaip gaisras, nieko apie tai apkalbamčiam asmeniui nežinant. Jis tik pastebi, kad visi nuo jo šalinasi, keistu žvilgsniu jį palydi, jį sutikę, į kitą pusę akis nukreipia, su juo vengia kalbėti.

Ir geriausių draugų elgesy yra kažkas, ko iki šiol nebuvo. Bet kas? Kokios to pasikeitimo priežastys? Kas čia įvyko? Visa tai jam yra paslaptis. Jis yra visų slaptai puolamas, iš pasalų kandas, jam neduodama progos apsiginti. Kitiems iš to kartais gali būti juoko ir malonumo, bet apkalbamajam asmeniui yra tikra tragedija. Tai yra nekaltos aukos, kankinamos ir žudomos tarp laukiniško juoko tų niekšų, jokios garbės nevertų liežuvautojų.

Žemi tikslai ir liguistos priežastys

Pagrindinė visa to priežastis yra daugiau ar mažiau apgadinta žmogaus prigimtis. Užtenka tik pažvelgti į laikraščius ir pamatysime, kiek ten yra rašoma apie visokius nusikaltimus, vagystes, prievartavimus, žmogžudystes. Bet kaip mažai yra rašoma apie gerus darbus, apie kilnius asmenis, apie heroiską kai kurių žmonių elgesį. Žmogaus prigimtyje yra kažkoks instinktas, kurs jį traukia į blogį. Žmogus daug mieliau daro, kalba, skaito ir klauso tai, kas bloga. Žinoma, blogis jį vilioja dėl to, kad jis prisistato, apsisiautęs gėrio skraiste. Čia ir yra tikras žmogaus kilnumas ir išmintingumas – atspėti, kas yra po ta skraiste, atskirti tikrą gėrį nuo blogio, prisidengusio gėrio skraiste.

Palinkusi į blogį žmogaus prigimtis yra lyg šaknis, iš kurios išauga kitos konkretesnės priežastys, verčiančios žmogų piktai kalbėti apie kitus, juos niekinti, žeminti, šmeižti. Geriau paanalizavę šias priežastis, pamatysime, kad gal pačios svarbiausios yra: egoizmas, pavydas, kerštas ir menkavertiškumo kompleksas (inferiority complex).

1. Egoizmas. Žmogaus puikybė neperneša, kad jis būtų žemesnis už kitus. Žmogus nori būti visa ko centras. Jei kitas aukščiau už jį kurioje nors srityje išskyla, stengiamasi jį sugniuždyti, suniekinti, pažeminti. Daug tikrai nemalonių pavyzdžių galime pastebėti ir tarp mūsų inteligentų: menininkų, daktarų, visuomenės veikėjų.

2. Pavydas giminiuojasi su puikybe ir egoizmu. Žmogus nori visko turėti daugiau už ki-

tus, jis negali pakęsti, jei kiti yra už jį kuo nors pranašesni. Jeigu jis negali kito žmogaus turimų dvasinių turtų įsigyti, tai bent stengiasi kitų aki-vaizdoje nuo jo tuos turtus nuplėšti išsigalvotais šmeižtais ir liežuavimais. Jeigu kitas yra visuomenėje branginamas ir vertinamas, jeigu jis turi daug draugų ir gerbėjų, tai pavyduolis pasiryžta jį draugų ir gerbėjų akyse nupiešti labai juodomis spalvomis, pasistengia jį su draugais sukiršinti, o gerbėjams parodo jį tokia šešėlyje, kuris užtemdo žmogaus garbę.

Jeigu žmonės ką nors smarkiai apkalba, gali būti ženklas, kad tas apkalbamasis asmuo, kuo nors yra žymus, nes nežymių asmenų paprastai neapkalba, neturėdami jiems ko pavydėti. Todėl dažniausiai šmeižtų ir apkalbų priežastis yra ne tų apkalbamųjų asmenų klaidos ir blogas elgesys, bet jų garsumas, populiarumas, pasisekimai, grožis, gabumai, turtingumas ir kitos savybės, kurių kiti jiems pavydi. Toks žmogus, kuris neturi charakterio nei savo aiškios nuomonės, kurs visiems nori būti geras ir visiems šunuodegauja, neturi priešų nei šmeižikų. Bet jeigu žmogus yra veiklus, turįs aiškią liniją ir tvirtą charakterį, jeigu jis kovoja prieš blogį ir skleidžia gėrį, dažniausiai jisai susilauks daug priešų. Todėl visai teisingai Mussolini sakydavo: „Daug priešų – daug garbės“. Žmonės turi keistą instinktą – nustumti nuo sostų vadus. Visiškai nekreipia dėmesio į jų gerus darbus ir geras savybes, bet knisinėjasi, kad atrastų kokią nors klaidelę, kurią paskui išpučia, padidina, pakeičia ir leidžia iš lūpų į lūpas, iki iš mažutės adatos didelis vežimas priskaldomas.

Jeigu žmonės, girdėdami tokius plepalus, būtų protingi ir mokėtų atskirti pelus nuo grūdų, tai suprastų, kad tos šmeižikų strėlės, svaidomos į kitus, grįžta, kaip bumerangas, į tuos, kurie, jas sviedžia. Jeigu žmogus prikiša kuriam nors kokią ydą, galima spėti, kad jis pats yra tos ydos vergas. Jis nori nukreipti žmonių dėmesį nuo savo klaidų, priskirdamas jas kitiems. Todėl, stebint tokius plepius, galima tuoj suprasti,

kad jeigu jie kitus kaltina gašlumu – patys juo dega; jeigu jie kitiems primeta pavydą – patys jo pilni; jeigu jie kitus įtaria nesąžiningumu – patys neturi sąžiningumo.

3. Kerštas. Neretai pasitaikanti smeizgtų priežastis yra kerštas. Liūdnu šios rūšies pavyzdžių mūsų aplinkoje yra pilna. Vienoje apylinkėje buvo paskleista bjauriausių gandų prieš vietinį kunigą, kurį pirmiau visi gerbė. Ištyrus tų gandų priežastį, buvo rasta, kad juos pradėjo skleisti toje apylinkėje gyvenanti našlė, kurios nesutiko tas kunigas lankyti ir su ja flirtuoti. Viena universitete sklido tiesiog netikėtini gandai prieš labai rimtą mergaitę. Pasirodo, kad juos skleidė to paties universiteto studentas iš keršto, kad ji neinanti su juo šokti ir nesutinkanti drauge važiuoti į kiną.

4. Menkavertiškumo kompleksas. Kai kurie žmonės yra geri ir gailestingi su mažesniais ir silpnesniais už save, bet juodina ir niekina tuos, kurie kokioje nors srityje yra už juos didesni. Jeigu jie negali atkreipti į save kitų dėmesio savo protu ar kitais kokiais nors sugėbėjimais, tai stengiasi to pasiekti, apkalbėdami kitus. Kartais tam tikrose draugijose (ypač moterų) dėmesio centru tampa ta, kuri moka visokių išsigalvotų istorijų ir plepalų paskleisti. Viena moteriškė buvo per mažo protelio, kad galėtų pasikalbėjimuose su kitomis ką nors naujo ir išmintingo pasakyti. Į ją niekas nekreipdavo dėmesio. Kai ji pradėdavo kalbėti, visos nuo jos šalindavosi, nes ji visuomet “nukalbėdavo”. Tada ji griebėsi kitokių metodų. Norėdama “pasireikšti”, užvesdavo tokias kalbas: “Ar jūs girdėjote, ką pradėjo ponias X su daktaru Y kombinuoti? Kartą einu į parką pasivaikščioti, gi žiūriu – juodu sėdi ant suolo...” Ir paskui toji “kūmutė” pradeda visokias išsigalvotas istorijas pasakoti ir visaip tą poniją ir daktarą juodinti. Kitos išsižiojusios klausosi ir trauko pečiais: “Ar tu matai, ar tu matai... o mes manėme, kad tas daktaras yra garbingas žmogus, mes tą poniją laikėme padoria moteriške...” Ir tokiu būdu ta liežuvautoja, kurios pro-

telis yra daug silpnesnis už liežuvį, vis delto tampa moterų kompanijoje susidomėjimo centru. O pagaliau ir vyrai, iš savo žmonių tų sensacijų prisiklausę, pradeda tarp savęs tą poniją ir daktarą savo liežuviais vanoti. Ar tai ne gėda? Štai kas mūsų visuomenės pokalbiams duoda toną – vienos atsilikusios, neišsiauklėjusios ir neprotingos moterėlės liežutis!

Jeigu žmogus jaučia savo menkavertiškumą, jeigu jo sąžinė yra dėl ko nors nerami, jeigu jis pastebi savyje įvairių klaidų ir silpnybių, jis stengiasi ir kitus tokioje šviesoje parodyti, kad jaustųsi ne vienas... Jis kalba apie kitų nuodėmes, kad užtušiuotų sąvąsas. Jis, lyg ta gyvatė, kanda kitus, kad jie neužmintų jam ant galvos, kad jie pirmutiniai nepradėtų kalbėti apie jo nusikaltimus ir klaidas, kad jie neiškeltų viešumon jo silpnumo, menkavertiškumo, nesugebėjimo.

Protingi ir išsilavinę žmonės randa naudingų temų, kuriomis gali kitus sudominti. Jeigu žmogus yra už kitą tikrai daugiau išsilavinęs, jis paprastai nekalbės apie kito neišsilavinimą. Jeigu moteris yra tikrai graži, ji nekalbės apie savo draugę, jog ji esanti negraži. Jeigu žmogus yra tikrai šventas ir tobulas, jis nekalbės apie kitų ydas ir netobulumus. Taigi šmeižtai ir apkalbos visados parodo, kad žmonių juodintojas yra juodesnis už tuos, kuriuos jis juodina. Kas kitus apkalba, pats įrodo, kad jis kokiu nors būdu yra už juos žemesnis.

Prie apkalbėjimo priežasčių dar galime pridėti ir tinginiavimą. Jeigu žmogus neturi ko veikti, jis tada bent savo liežuvį paleidžia į darbą. Apkalbos labiausiai plinta ne ten, kur žmonės susirenka kokiam nors rimtam darbui, bet ten, kur susirenkama tik laiką praleisti. Tad jeigu koks nors “inteligentas” ar “visuomenės veikėjas” pradeda kitus šmeižti, kiekvienam turėtų būti aišku, kokia yra jo inteligencija ir koks veikimas.

Skandalingos pasekmės

Šmeižtai ir apkalbos tikrai yra žemas, negarbingas, rimto žmogaus nevertas dalykas. Bet

būtų klaidinga, jeigu mes į tai nekreiptume jokio dėmesio. Pasyvaus laikymosi čia neužtenka. Tiesa, kad tokie neišmintingi menkaverčių žmonių plepalai neverti rimto žmogaus dėmesio, tačiau būtų nusikaltimas pasyviai jų atžvilgiu laikytis, prisiminus kartais labai skaudžias ir tragiškas tokių plepalų pasekmes.

Yra tokių gyvačių, kurios vienu kandimu padaro tris žaizdas. Ir apkalbėdamas žmogų, padarai tris žaizdas: tam, kurį apkalbi, tam, kuris klausosi, ir sau pačiam. Apkaltamajam nuplėši garbę, papiktini besiklausantįjį, o pats pedarai kartais labai sunkią nuodėmę, gal dar sunkesnę už žmogžudystę, vagystę ar svetimavimą. Gal tai yra perdėta, per daug griežtai pasakyta? Visai ne! Argi žmogui garbė kartais yra ne brangesnė už pačią gyvybę? Kai žmogui nuplėši garbę, sugadini jo vardą, sukompromituoji jį visuomenėje, – bet kokia veikla, bet koks darbas, net ir pats gyvenimas toje apylinkėje jam yra neįmanomas. Kartais toks žmogus turi palikti net savo gimtąją vietelę ir keltis kitur, kur tie paskleisti gyvates nuodai jo nepasieks.

Gal sakysi, kad apie kitus trupučiuką pakalbi tik iš lengvapėdiškumo, be jokios blogos intencijos? Bet ar nebus nusikaltimas, jei iš lengvapėdiškumo nužudysi žmogų? Ar teismas nebaudžia to, kurs suvažinėja gatvėje žmogų tik iš neatsargumo ir lengvapėdiškumo? Gal vis dėlto sunku suprasti, kad šmeižtais yra žmogus žudomas, bet reikia pagalvoti, kad ir dvasinė žaizda, kurią padarai kito žmogaus širdyje, jam kartais yra skaudesnė ir baisesnė už pačią mirtį.

Krikščioniškosios moralės mokslas čia yra labai aiškus. Sunki nuodėmė yra tada, jei nekalnam žmogui padaroma didelė skriauda, vis tiek ar fizinė ar dvasinė. Jeigu kitą savo elgesiu įstumsi į tokią padėtį, kad jis turės daug kentėti, rūpintis, verkti, naktimis nemiegoti, ar toks tavo elgesys nebus sunkus nusikaltimas? Žinoma, kad bus. Ar nebus žmogui padaryta labai didelė žala, jeigu savo išsigalvotais šmeižtais nuplėši garbę ir gerą vardą, ypač tokiam, kuriam geras

vardas yra būtina sąlyga savo pareigoms atlikti, pvz., kunigui, daktarui, advokatui, organizacijos ar kokios nors bendruomenės vadovui? Aišku, kad tokiam žmogui bus padaryta labai didelė žala, galbūt bus visiškai suardytas jo gyvenimas, todėl šmeižikui, be abejo, bus didelis nusikaltimas – sunki nuodėmė.

Net ir apie tikrai įvykusias kurio nors asmens nuodėmes negalima kalbėti, jeigu jos yra slaptos. kitiems nežinomos. Jeigu kas nors viešumon iškelia kito slaptą sunkią nuodėmę, tai jis pats sunkiai nusideda. Žinoma, yra atvejų, kada ne tik galima, bet ir reikia kam nors pranešti apie kito nusikaltimus, kada to reikalauja artimo meilė. Reikia policijai pranešti apie piktadarių nusikaltimus, reikia tėvams ir auklėtojams pranešti apie blogą vaikų elgesį, reikia kokios nors organizacijos vadovybei pranešti apie norimo atsakingoms pareigoms paskirti asmens klaidas ir ydas, jeigu žinoma, kad jos kenks toms pareigoms ir pačiai organizacijai, reikia mergaitei pranešti apie to vyro ydas, už kurio ji rengiasi tekėti, jeigu tos ydos, po vestuvių pastebėtos, gali suardyti jų šeimos laimę. Iš artimo meilės apie tai su tam tikrais asmenimis kalbėti nėra jokio nusikaltimo, toks elgesys nėra išdavikiškas. Priešingai, būtų nusikaltimas tylėti. Kartais apie tai kalbėti gali būti labai sunku, bet tai yra ženklas, kad toks kalbėjimas nebus šmeižtas, bet artimo meilės darbas. Savaimė aišku, kad tai pranešti galima tik suinteresuotiems asmenims. Būtų nusikaltimas apie tai kalbėti su kitais, pašaliniais asmenimis. Kas daroma iš artimo meilės – yra gera, bet kas daroma, norint kitą apjuodinti, pažeminti, sukompromituoti – yra bloga ir nuodėminga.

Jeigu pagalvosime, rasime šimtus pavyzdžių, kur šmeižtai ir apkaltos supjudo draugus, suardo žmogaus charakterį ir visą gyvenimą, išskiria šeimas, atneša tarp žmonių neapykantą, užgesina meilę, išstumia kitus į nusiminimą ir nepasitikėjimą žmonėmis. Jeigu nebūtų pasaulyje šių gyvatės nuodų, jis būtų daug gražesnis ir šviesesnis.

Apkalbos, lyg miško gaisras, vis labiau plinta ir plinta. Jas sustabdyti yra be galo sunku. Jeigu prieš jas turėsi labai gerų ir aiškių argumentų, kova bus vis tiek sunki. Žmonės tų argumentų neklausys. Jau minėjome, kad žmonėms maloniau klausytis to, kas bloga, bet ne to, kas gera. Jeigu apie žmogų kitiems papasakosi gražiausių dalykų, jie tuoj bus užmiršti. Bet pamink ką nors bloga – tuoj visi tai labai gerai įsidėmės ir pasakos kitiems su dideliu malonumu. Šmeižtas yra kaip mažas akmenukas, nušviestas nuo kalno viršūnės. Krisdamas jis išjudina kitus akmenis, tie akmenys krisdami išjudina dideles uolas, sniegynus, kurie kartais pakalnėje palaidoja ištisus kaimus. Kartais prieš artimą pasakomas mažas žodelis, bet, eidamas iš lūpų į lūpas, vis didėja ir didėja, ir nežinia kuo visa tai pasibaigs.

Vaistai

Gyvatės nuodai mirtį neša, bet vis dėlto, laiku suskubus ir tinkamus vaistus pavartojus, tie baisūs nuodai gali būti nugalėti. Panašiai yra ir su šmeižtų nuodais. Jeigu laiku pradėsi kovą ir kovosi rimtai, tiesa turės laimėti. Kiekvienas žmogus, kuris tik gali į šią kovą stoti, artimo meilės įsakymu yra įpareigotas kovoti. Kovos metodai yra tie patys kaip ir prieš kiekvienos gyvatės nuodus. Pirmiausia reikia sulaikyti, kad nuodai toliau neplistų, paskui reikia stengtis juos ištraukti iš kūno ir pagaliau įleisti atitinkamą vaistą.

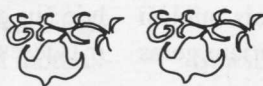
Išgirdus kokį nors gandą, reikia stengtis tuoj jį sustabdyti, niekam jo daugiau nepasakoti. Jei galima, reikia stengtis surasti tų gandų priežastis ir jas iš šaknų pakirsti. Tiems, kurie tuos gandus iš kitų yra išgirdę, paaiškinti, kad visa tai galima visai kitaip interpretuoti. Kartais mėgstama kalbėti, kad tas ar kitas asmuo labai laisvai elgiasi su kitos lyties asmenimis ir turi blogas intencijas. Bet tas intencijas geriau pažinusi, paaiškėja, kad tai yra tik draugiškumo ir

nuoširdumo parodymas. Panašiai yra ir su kitais įtarinėjimais ir klaidingais žmogaus intencijų aiškinimais. Gal Dievo akivaizdoje tie žmogaus veiksmai, kuriuos mes laikome nuodėminiais, blizga kaip gražiausi perlai. Ne mums spręsti apie žmogaus intencijas, ne mums jį teisti. Palikime tai Teisėjui, kurio sprendimas bus teisingesnis negu mūsų, kartais taip silpnų trumparegių. Jeigu mes geriau pažintume to žmogaus charakterį, jeigu suprastume jo intencijas, tai gal turėtume ant kelių prieš jį pulti dėl tų pačių veiksmų, dėl kurių jį purvais drabstome.

Reikia apie žmogų kalbėti, juk jis gražiausias Dievo kūrinys. Bet užtat taip ir reikia kalbėti, kaip apie Dievo kūrinį. Reikia rasti kiekviename žmoguje vienokį ar kitokį dieviškos išminties ir grožio pasireiškimą. Niekindami Dievo kūrinį, mes niekiname patį Kūrėją. Įžeiddami žmogų, mes įžeidžiame ir Dievą, nes Jis pats pasakė: “Ką padarėte vienam iš šitų mažutėlių, man padarėte”.

Ar mes tarp aukso ir perlų būtinai stengsimės surasti dulkių ir purvo, ar tarp dulkių ir purvo ieškosime aukso ir perlų? Matai, kad tas žmogus gašlus, bet nežinai, kiek jis su savimi kovoja, nematai, kiek jis turi artimo meilės. Štai kitas tau atrodo labai piktas, nemandagus, bet jeigu tu turėtum jo charakterį ir jo išauklėjimą, kažin kaip su tavimi būtų?

Jeigu mes galime pakilti į baltas kalnų viršūnes, į tyrą dangaus mėlynę, dėl ko terliotis purve? Jeigu mes galime savo artimo dulkes nuplauti tyru vandeniu ir žaizdas patepti gydančiu balzamu, dėl ko ant jo galvos pilti pamazgas ir jį svaityti akmenimis? Mūsų tikslas ir uždavinys – atnešti pasauliui šiek tiek grožio, bet ne bjaurumo. Neaptemdykime pasaulio kaip juodi debesys, bet nušvieskime gražesnėmis spalvomis kaip skaitūs saulės spinduliai.

Jeį nori būti pirmas...

CHIARA LUBICH

“Jeį kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tetarnauja!” (Mk 9,35)

Vieną dieną Jėzus klausė savo mokinius: “Apie ką kalbėjotės kelyje eidami į namus?” Jie tylėjo. Mat kelyje jie ginčijosi, kuris iš jų didžiausias. O kai jau atėjo į namus, Jis atsėdęs pasišaukė Dvylika ir tarė: “Jeį kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tetarnauja!” (žr. Mk 9,33-35).

Apaštalų ambicingas geidimas būti didžiausiais rodė, kad jie vis dar turėjo žemišką supratimą tos karalystės, kurią Kristus įkūrė. Užtat Jėzaus žodžiai yra aiškūs ir revoliuciniai: “Jeį kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tetarnauja!”

Jėzaus mokinių tikroji didybė slepiasi tarnavime, tarnavime konkrečiai. Ir tai yra tikroji tarnavimo reikšmė, kuri prieš tai buvo suprantama kaip “tarnavimą prie stalo”.

Jėzus nepaisė savo autoriteto ir niekada nenorėjo dominuoti kitiems. Jis save vadino tarnu kitiems, tarnu visiems, įskaitant mokinius.

Jėzus nori, kad Jo mokiniai tarnautų iš meilės, būdami pasiruošę atsisakyti visko, net savo gyvybės, kaip Jis darė. Iš tikrųjų ankstyvoji Bažnyčia Jėzaus kančią ir mirtį laikė kaip nuostabiausią pasiaukojimą, kurį Jėzus suteikė žmonijai.

“Jeį kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tetarnauja!”

Tai sakydamas, Jėzus nesmerkė tų, kurie siekė atsakingų pareigų. Svarbu tik, kad krikščionių bendruomenėje jie tas pareigas vykdytų tarnavimo dvasia. Nuo pat Bažnyčios pradžios tie Jėzaus žodžiai buvo taikomi tiems, kurie buvo atsakingose pareigose bendruomenėje, kadangi pagunda dominuoti ir įsakinėti kitiems gali lengvai išigalėti tuose, kurie dirba auto-

ritetingose pareigose.

Jėzus paneigia bet kokią vadovavimą ar autoriteto naudojimą pagrįstą dominavimu, ambicija ir visa tai, kas duoda asmeniui naudą. Autoritetas niekada negali būti naudojamas kaip galia savo naudai.

“Jeį kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tetarnauja!”

Evangelijoje pagal Morkų yra aišku, kad šis nuostatas yra pritaikomas kiekvienam, ne tik tiems, kurie dirba atsakingose pareigose. Tarnavimo nuostatas turi būti pagrindu kiekvienam asmeniui jo gyvenimo kelyje. Tai reiškia galvosenos pakeitimą ir reikalavimą eiti prieš pasauliškas tendencijas, vyraujančias aplink mus.

Bažnyčia iš tikrųjų yra tarpusavio tarnavimo bendruomenė savo vidiniame gyvenime ir santykiuose su visa žmonija.

“Jeį kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visiems tetarnauja!”

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal tuos žodžius?

Viską darydami tarnavimo dvasia, darbuodamiesi Dievo karalystės plitimui ar visuomenės gėriui, ar tęsdami paprastus namų ruošos darbus.

Jeį mes matysime Kristų kiekviename asmenyje, su kuriuo susitinkame, nors ir turėsime autoritetą kitiems, ar jie turės mums, būsime lygūs, atsimindami, kad Jėzus visa tai laiko darymu Jam, ką bedarytumėm kitiems, ypač mažiesiems, tada toks tarnavimo vykdymas bus daug lengvesnis.

Tad tarnaukime visuomet, tarnaukime kiekvienam, tarnaukime gerai. Tada Dievas padės

ŠEIMA

Santuokos paslaptis ir tikslai

Viltautė Pocienė

Šeimos klausimas – pats aktualiausias šių dienų klausimas visiems, kam rūpi tauta, jos ateitis. Nuo to, kaip bus suprantama šeima, santuoka, jos tikslai ir pareigos, labai priklausys ir tautos likimas.

Puikiai įrengtame Dievo pasaulyje žmogui nebuvo gera vienam. Jis ieškojo antro žmogaus – moters. Moters sukūrimas ir abiejų pirmųjų žmonių sujungimas santuokon sudarė pilnutinį žmogų. Rojaus santuoka buvo šio abipusio pasipildymo išraiška. Vyras ir moteris čia susijungė ne dėl išorinių aplinkybių ar kūno valios, bet stumiami pačių prigimties gelmių. Neatbaigta buitį šaukė šito. Rojaus santuoka buvo lyčių atbaigimas. Tai yra pats pagrindinis ir esminis santuokos tikslas. Jis buvo Dievo įrašytas į pačių lyčių prigimtį ir reiškė pirmąjį dviejų žmonių susijungimo tikslą. Todėl žmogui negera būti vienam, kad trūksta abipusio pasipildymo. Mūsų amžius dažnai užmiršta šitą faktą ir lyčių pasipildymą santuokoje laiko nerealia svajone. Tuo tarpu jie ne tik pirmasis lyčių prigimties poreikis, bet ir pirmasis santuokos uždavinys laike. Žodžiai “negera žmogui būti vienam” buvo pasakyti pirmiau negu “veiskitės ir dauginkitės”.

Pirmykščiai vyras ir moteris turėjo ne tik skirtingas, reikalingas viena kitos papildymo sie-

las, bet ir skirtingus kūnus. Tobulybė negali turėti nieko netikslingo ir neprasmingo, ir kūnų skirtingumas turėjo gauti sau pareigą. Kūninis susivienijimas turėjo platinti rūšį. Sukūręs pilnutinę rojaus santuoką, vyrą ir moterį kaip du priešingus gyvybės polius, Dievas juodu palaimino ir tarė: “Veiskitės ir dauginkitės – ir pripildykite žemę”. Pirmykštei santuokai buvo paskirtas ir kitas uždavinys – plėsti žmonių giminę. Sielų bendravimu gilėjo individas, didėjo asmuo, kūnų bendravimu didėjo bendruomenė. Tai buvo asmeninis ir visuomeninis pradas, Rojaus būsenoje glaudžiai susiję. Jie išsiskyrė tik vėliau.

Žmogui puolus, buvo sukeista šių uždavinių tvarka. Tobuloje būsenoje svarbiausia buvo individo atbaigimas, rūšies plėtimas turėjo ateiti vėliau. Rojuje ši paskirtis nė nebuvo įvykdyta. Žmogui puolus, dvasinis vyro ir moters bendravimas buvo nustumtas į antrą vietą, pirmą užleisdamas rūšies plėtimui. Žmogaus prigimty atsirado chaosas. Antrojo uždavinio iškėlimas į pirmą vietą buvo padarytas pagal kūno valią. Visu smarkumu išsiveržė biologinė kūno paskirtis, dvasia nepajėgė jos tramdyti ir puolė pati santuoka. Ji dabar tapo priemone kūno aistroms nuraminti. Petras Lombardas rašo: “Rojuje būtų buvę skaitūs santykiai ir garbingos jungtuvės, būtų be aistros pradėta, be skausmo gimdyta. Šalia Rojaus tapo priemone išvengti neleistinių santykių. Pirmoji santuoka – rojinė buvo tam, kad prigimtis dauginųsi, antroji – kad prigimtis nutiltų ir būtų sutramdytos ydos. Prieš nuodėmę santuoka buvo įsteigta pareigai atlikti, po nuodėmės ji tapo priemone, kad būtų galima išvengti uždraustų veiksmų. Kas sveikiems yra paprastas dalykas, tas ligoniams tampa vaistu. Tai buvo blogybė, bet neišvengiama. Šita mintis yra iš šv. Pauliaus žodžiuose: “Gerai daro vyras, neliesdamas moters. Tačiau ištvirtavimui išvengti kiekvienas tegul turi sau žmoną ir kiekviena tegul turi sau vyrą... Nesitraukite vienas nuo kito, nebent

mums nustebinti pasaulį, kuris dažnai yra pilnas išdidumo ir troškimo valdyti. Užtai ir stenkimės taip tarnauti visiems, visuomet būdami nuoširdūs ir be savanaudiškų geidimų.

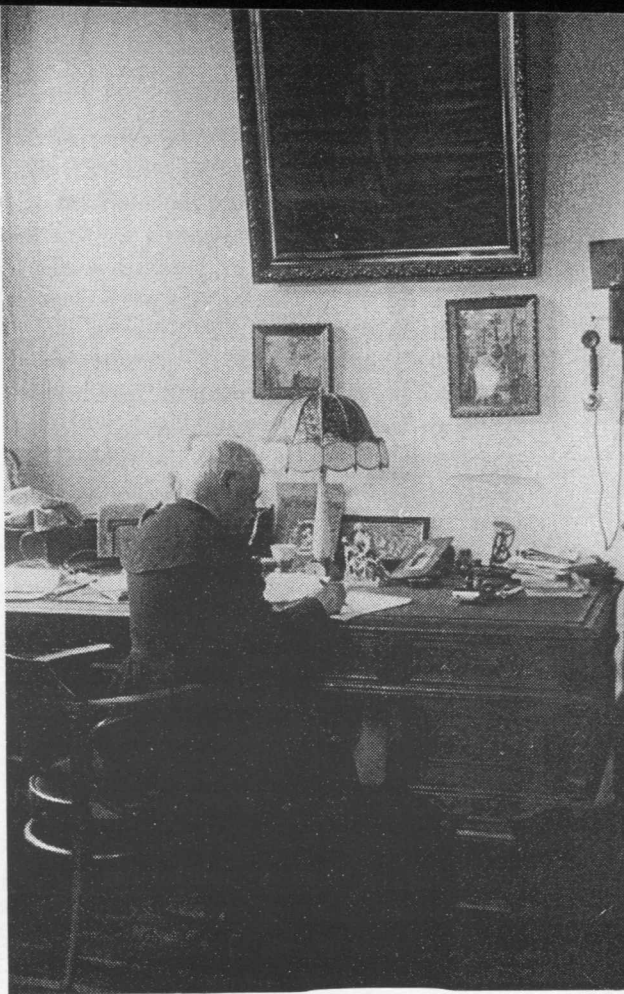
Tada Kristus bus labiau suprantamas, ir atsinaujinimas gyvenant pagal Evangeliją bus visur aiškiau matomas, net ir ten, kur kryžiui dažnai skiriama neigiama reikšmė, tada kryžius turės reikšmę ne tik kaip išganymo simbolis, bet taip pat ir kaip žmogaus išvadavimas iš blogio vergijos. Visa tai mus skatina visuomet tarnauti visiems visa širdimi. Tad ir naudokime visas progas!

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

kuriam laikui sutarę, kad atsidėtumėte maldai, paskui vėl sueikite draugėn, kad šėtonas negundytų jūsų nesusilaikymu". Tačiau anoks džiaugsmas tave veda tik todėl, kad gašlumu dega. Todėl aistrų malšinimas nėra santuokos tikslas, tai žemintų žmogišką asmens vertę. Todėl šv. Paulius priduria: "Tai sakau leisdamas, o ne įsakydamas". Aistrų nuraminimas yra ne santuokos tikslas, bet gyvenimo pasekmė. Kitaip sakant, vedama ne dėl to, kad būtų galima malšinti aistras, bet jas galima malšinti dėl to, kad esi vedęs.

Nuodėmės aptemdyta santuoka neteko to skaistumo, kuris buvo žadėtas Rojuje, nes giminės pratęsimas jau buvo susijęs su nekaltybės pradimu. Išryškėjo biologinė gyvenimo pusė. Senajame Įstatyme aiškiai matyti, kai šėlsta aistros puolusios žmonijos pirmaisiais amžiais. Tam sugėbėjo atsisipirti tik maža saujelė Dievo išrinktųjų. Tvanas, Sodomos ir Gomoros sudeginimas buvo bausmės už kūno nuodėmės.

Mozė įstatymais juridiškai sutvarkė moterystę. Ligtolinė tvarka buvo paremta giminių tradicijomis, prigimties reikalavimais, sąžinės nurodymais. Mozė aiškiai nurodė, kokie asmenys gali sueiti santuokon, kaip jie turi gyventi, kaip tvarkyti šeimos reikalus, kaip pasielgti vienai pusei mirus, tapus neištikimai ar pabėgus. Vedybos, kūdikiai, turto paveldėjimas, skyrybos ir net intymaus gyvenimo smulkmenos – viskas čia numatyta ir sutvarkyta. Net atsipalaidavusios aistros tam tikru būdu apvaldytos. Taip sutvarkyta ir įforminta santuoka galėjo tobulėti, ir jos kultūrinis išsivystymas pasiekė aukščiausią lygį. Tačiau toliau žmogus žengti negalėjo, reikėjo Dievo veikimo. Ir atėjęs Kristus įsteigė Santuokos Sakramentą. Tiesa, visais laikais ir visose tautose santuoka buvo religinio pobūdžio. Civilinė santuoka – tikras naujųjų laikų padaras. Tai ne kultūros kilimo, bet religijos padarinys. Civilinė santuoka gali atsirasti tik tada, kai žmonės nepripažįsta jokios religijos. Iki krikščionybės santuoka buvo religinė tik savo forma, apeigomis, kurios nesiekė jos gelmių. Kristus perkeitė santuokos turinį, galutinį ir esminį jos tikslą. Sakramentas yra Dievo malonės regimas ženklas. Ir šios malonės paliestą sritį susieja su antgamatine tvarka. Kristus davė ne tik naujos religijos formą, bet ir antgamtinį turinį. Pakrikštytiesiems žmonėms tinka tik priimti Sakramentą arba visiškai nesijungti santuokos ryšiui.

Archyvinė nuotrauka. J. Tumas–Vaižgantas už darbo stalo.

Krikščionybėje kiekviena paslaptis reiškia kokią nors gyvenimo sritį, yra jos įvaizdis, o kiekviena krikščioniško gyvenimo sritis atspindi dievišką paslaptį. Todėl ir krikščioniškoji santuoka turi būti dieviškos paslapties atspindys, arba dieviškoji paslaptis turi būti santuokos įvaizdis.

Šią paslaptį atskleidžia šv. Paulius laiške Efeziečiams: "Jūs moterys būkite klusnios savo vyrams lyg kad Viešpačiui, nes vyras yra žmonos galva kaip Kristus yra Bažnyčios galva – jis kūno gelbėtojas. Ir kaip Bažnyčia klauso Kristaus, taip ir moterys visur kur teklauso vyrų... Vyras turi mylėti žmonas tartum savuosius kūnus. Kas myli savo žmoną, myli save patį. Juk niekas niekada nėra nekętęs savo kūno, bet jį maitina ir globoja kaip Kristus Bažnyčią. Mes gi esame jo kūno nariai. Todėl žmogus paliks tėvą ir motiną ir glausis prie

savo žmonos, ir du taps vienu kūnu. Šita paslaptis yra didelė, – aš tai sakau žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią” (Ef 5, 22 - 32). Iš šių žodžių matyti, kad krikščioniškosios santuokos įvaizdis yra Kristaus ir Bažnyčios santykiai. Kristus yra Bažnyčios galva, o Bažnyčia yra jojo kūnas. Nuo pat Bažnyčios prasiidėjimo Kristaus ir josios santykiai vaizduojami kaip santykiai sužadėtinio ir sužadėtinės. Ši mintis vystoma ir Šv. Rašte, ir Bažnyčios tėvų veikaluose.

Kadangi Kristus yra Bažnyčios galva, o ji mistinis jojo kūnas, tai Bažnyčia paveda save Kristui. Tai nėra vergiškas nusilenkimas, o tik susijungimas su gyvybę teikiančiuoju pradū, kad galėtų plėtotis Bažnyčia ir skleistis dievažmogiškoji Kristaus esmė.

Kitas Kristaus ir Bažnyčios santykių bruožas yra jo meilė Bažnyčiai kaip Sužadėtinio meilė Sužadėtinei. Kristaus meilės tikslas yra Bažnyčios šventumas... Kristus mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją save, kad ją pašventintų, apvalydamas vandens nuplovimu ir žodžiu, kad padarytų sau garbingą Bažnyčią, neturinčią jokios dėmės nei raukšlės; nei nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą (Ef 5, 25 - 27). Bažnyčia gimdo ir auklėja naujus narius naujam gyvenimui. Bažnyčia yra Motina, nes jos krikštas yra gimimas antgamtiniam gyvenimui. Antgamtinę gyvybę, kurią jai duoda Kristus, ji priima, apipavidalina ir teikia ją tiems, kurie jos neturi.

Vadinasi, Kristus yra Galva, Bažnyčia – kūnas, Kristus sužadėtinis, Bažnyčia sužadėtinė, jis vyras, ji moteris, jis teikiąs, ji priimanti, jis aktyviai pradeda, ji formuojanti ir gimdanti. Savo sužadėtinės amžinoje meilėje jie duoda visa, tobūlina ir pašvenčia. Ji priima į save Jo gyvybę, formuoja ir gimdo.

Tai rodo, kad lyčių santykiavimo įvaizdis yra Kristaus ir Bažnyčios paslaptis. Vyras turi taip santykiauti su moterimi kaip Kristus su Bažnyčia. Vyro ir moters gyvenimas turi simbolizuoti Kristaus ir Bažnyčios gyvenimą. Vyro idealas yra Kristus, moters – Bažnyčia. Vyro ir moters kaip žmonių idealas yra Dievas, o kaip skirtingų lyčių – Kristaus ir Bažnyčios paslaptis.

Kristaus ir Bažnyčios santykių paslapyje glūdi ir krikščioniškosios santuokos neišardomybė. Kristus yra susijungęs su Bažnyčia amžinai. Todėl ir krikščioniškoji santuoka turi atspindėti Kristaus

ir Bažnyčios santykių amžinumą. Kiekvienas mėginimas krikščioniškąją santuoką padaryti išardomą būtų jos esmės naikinimas, nes išdildytų joje Kristaus ir Bažnyčios santykių atvaizdą. “Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria” (Mt 19, 6). Ta pačia paslaptimi paremta ir krikščioniškoji monogamija. Kristus yra susijungęs su viena Bažnyčia. Jis ją vieną myli, jai vienai duoda malonės, ją vieną pašvenčia.

Nekrikštytųjų santuoka neįjungta į antgamtinę sritį, o krikščionims tai Kristaus ir Bažnyčios santykių atvaizdas. Daiktas yra atvaizdo norma. Todėl Kristaus ir Bažnyčios santykiai yra krikščioniškosios santuokos norma ir buvimo pagrindas, kuriuose glūdi jos esmė ir reikalavimai praktiškame gyvenime.

Katalikų Bažnyčia Juozapo ir Marijos santuoką visada laikė ir laiko tikra. Šv. Augustinas sako: “Angelas nemelavo sakydamas: ‘Nebijok priimti savo žmonos Marijos’. Žmona ji vadinama dėl pažadėjimo, nes kūniškai ji nebuvo ir nebus pažinta”. Marija gimdė, bet iš Šv. Dvasios, ne kaip Juozapo žmona, o kaip Virgo perpetua, nes abu buvo davę skaistybės įžadus. Sakramentas duoda tik teisę gimdyti, bet neuždeda jokios pareigos. Vadinasi, gimdymas nėra būtinas santuokos tikslas. Du žmonės į neatskiriamą vienybę stumia visų pirma pažinimas ir kito asmens vertės pajutimas. Kito asmenybės vertė šviečia, traukia, pažadina norą ir troškimą šitą vertę kiek galima inkorporuoti, įjungti į savo gyvenimą, pririšti ją prie savęs kaip neprarandamą laimę ir papildantį turtą. Šitas ilgesys ir noras yra beveik visada aukštesnis ir labiau tiesioginis negu mintis pažadinti gyvybę. Lytys ilgisi viena antros, nes jos yra netobulos. Santuokoje jos kaip tik ir randa natūralų ir tiesioginį savo netobulumo papildymą. Tuokdamiesi žmonės nežino, ar turės vaikų. Jeigu negali jų turėti, santuoka lieka tikra ir gali būti dvasiškai vaisinga. Šis vaisingumas pasireiškia meile saviems vaikams, pagalba beglobiams, našlaičiams įvaikinimu. Prasmingos ir tos santuokos, kurios atsisako vaikų aukštesnių idealų vardan. Išsižadėjimas gimdyti kūdikius sakramento nenaikina. Krikščionys vyras ir moteris visų pirma siekia ne gimdyti vaikus, bet vaizduoti Kristaus ir Bažnyčios santykius.

Tačiau rūšies palaikymo instinktas savo prasme ir savo tikslą pasiekia tik tada, kai gimsta nau-

ĮVAIRYBĖS

Paruošė inž. Viktoras Jautokas

Robotas - smegenų chirurgas

Mokslininkų grupė projektuoja chirurgams naują galvos smegenų instrumentą, kuris palengvins išoperuoti galvoje esantį auglį. Instrumentas - robotas įdomus, nes jį valdo kompiuteris, turįs neuroprogramą. Ši programa pasižymi savo lankstumu, nes gali "išmokti ir atsiminti". Juo dažniau instrumentas naudojamas, tuo daugiau įstengia išmokti, darosi patikimesnis.

Robotas turi labai ploną zondą (probe), plonesnį už dabartinius. Gale zondo įtaisytas prietaisas jausti spaudimą. Zondas per mažą galvos kaušė išgrežtą skylutę įleidžiamas į smegenis, kur nustatoma auglio vieta ir dydis. Zondas toks gudrus, kad greitai atpažįsta sveikus smegenis ir auglį. Jei eidamas per smegenis priartėja prie arterijos ar gyslos, tuoj sustoja, nes kompiuteris sustabdo visą eigą. Dabar chirurgas turi nuspręsti tolimesnę procedūrą. Tuo būdu nepažeidžiamos sveikos smegenų vietos.

Šį robotą šiek tiek pakeitus, bus galima panaudoti ir kitų rūšių operacijoms.

Rankiniai telefonai

Visi gerai žinome ir matome, kaip šiandieną paplitę rankiniai telefonai. Jie populiarius ne tik JAV, bet ir Europoje, ypač vakarų Europoje. Amerikoje rankiniai telefonai vartoja paprastas (analogines) aukšto dažnumo radijo bangas, o Europoje - skaitmenines (digital) bangas.

Rankiniai telefonai patogūs, galima iš bet kur skambinti ir nešioti kišenėje arba ridikiulyje.

Taip jau gyvenime viskas sutvarkyta, kad kiekvienas patogumas (be kurio įmanoma apsieiti) turi savo blogąsias puses. Europoje, ypač Anglijoje, Vokietijoje ir kitose Vakarų Europos šalyse rankinių

telefonų skaitmeninės radijo bangos sukelia trukdymus įvairiai elektroninei aparatūrai.

Pavyzdžiui, jei žmogus turi širdies reguliatorių jis arba kitas asmuo, esantis netoli jo, negali kalbėti telefonu, nes gali pakeisti reguliatoriaus veikimą. Taip pat negalima vartoti ligoninėje, kur veikia elektroninė aparatūra gyvybės palaikymui. Jau yra nusiskundimų, kad toks telefonas sukelia galvos skausmus, jei ilgiau juo kalbama. Šiuo reikalu susirūpinę švedų ir anglų tyrimų b-vės pradėjo tyrinėjimus, ar tikrai rankiniai telefonai sukelia žmonėms galvos skaudėjimus.

Sienų valytojas

JAV tyrimų laboratorija Kalifornijoje šaltojo karo metu vykdė įvairius apsigynimo techninius tyrimus. Šaltajam karui praėjus, laboratorija ir toliau tęsia šį darbą, bet dabar daug šių tyrimų pritaikoma civiliniams poreikiams. Vienas iš jų minėtinas - aprašintų sienų nuvalymas.

Mes gerai žinome, kaip gatvių gaujos aprašinėja namų sienas, tvoras savo gaujos ženklais. Tai visa sunku nuvalyti. Dažniausiai vartojami chemikalai arba smėlio purkšliai. Norėdami palengvinti užrašinėjimų nuvalymą, laboratorija gamina nešiojamą lazerį. Pvz., 5 pėdų aukščio ir 600 pėdų ilgio sieną lazeris nuvalys per vieną valandą, nepažeisdamas sienos paviršiaus.

Valymo eiga vyksta taip: lazerio 100 vatų žalios šviesos srautas, pulsuodamas 1000 kartų per sekundę atsimuša į sieną. Dalis srauto pasiverčia (per-eina) į garso bangas. Garso bangos atšoka nuo sienos, atsimuša į ateinantį srautą, ir tada įvyksta spro-gimas. Sprogimas nuplėšia užrašinėjimus nuo sienos paviršiaus, nepalikdamas jokių žymių - ko nepadarо cheminis valymas ar smėlio purškimas.

Narkotikai ir plaukai

Naudojant žmogaus plaukus, negu tiriant šlapumą, galima lengviau nustatyti sunaudotų narkotikų kiekį. Tai įrodė Tautinio teisingumo instituto (National Institute of Justice) tyrimai. Mat narkotikai plaukuose išsilaiko apie 60 dienų, kas palengvina nustatyti jų kiekį. Šlapume narkotikai išsilaiko tik nuo 48 iki 72 valandų. Plaukų pavyz-

joji karta. Čia eina kalba ne tik apie santuokos sudarymo, bet ir apie jos atbaigimo tikslą.

(Taip santuoką aiškino A. Maceina. Dabar, kai Lietuvoje įteisinta bažnytinė santuoka, visiems pravartu su tuo susipažinti).

J. Tumo–Vaižganto miegamasis arba darbo kambarys.

džių surinkimas, pervežimas ir užlaikymas daug lengvesnis, patogesnis kaip šlapumo.

Kokaino, opiumo ir kanapių (mariuana) kiekių ištyrimams buvo panaudoti plaukai ir šlapumas. Tyrimai parodė, kad plaukų rezultatai buvo daug tikslesni kaip šlapumo.

Jei šlapumas tuojau pat paimamas po kokaino, opiumo ar kodeino vartojimo, tyrimai labai tiksliai nustato jų kiekį. Bet tiriant kartu plaukus ir šlapumą, galima nustatyti, kaip ilgai ir dažnai narkotikai buvo vartojami.

Robotas kaip žmogus

Kai kalbame apie robotus, tuoj atsistoja prieš akis mašina panaši į žmogų, matyta fantazijų filmuose. Šiandien robotai jau tapo kasdienybe. Juos randame visur, ypač pramonėje. Jie dažniausiai atlieka monotonišką darbą, vienos ar dviejų krypčių, užimdami anksčiau dirbusių žmonių vietas.

Dabar robotai vis tobulinami, kad daugiau ir daugiau prilygtų žmogaus judesiams. Pirmiausiai

pradėta nuo rankos. Suprojektavo ir pagamino ranką, turinčią penkis pirštus, riešą, alkūnę ir petį. Šių keturių dalių judesiai, valdomi kompiuterio, atlieka tą patį darbą kaip žmogaus ranka. Ją naudoja erdvėlaivių taisymui, o taip pat ir dažymui, kur naudojami dažų purkštuvai. Robotas su tokia ranka gali daug nudažyti, nes nepavargsta, nereikalauja pertraukos pailsėjimui ir neprašo užmokesčio.

Turint vieną ranką, jau nesunku pagaminti robotą dviem rankom. Robotas įdomus tuo, kad gali lankstytis ir per liemenį kaip žmogus, o vietoj akių įtaisytos dvi video kameros. Tai jau beveik tikras "žmogus". Visi jo sąnarių judesiai atitinka žmogaus judesius. Kompiuteriu kontroliuojant, jis daug ką gali padaryti kaip ir žmogus, tik vieno dalyko nesugeba - tai galvoti. Bet ateityje gal galės ir galvoti, ypač, kai bus pritaikyta dirbtinio intelekto (artificial intelligence) kompiuterių programa, kuri pati sugebės padaryti sprendimą.

Žvalgybos lėktuvas

Viena bendrovė (Chattanooga, TN) pagamino naują bepilotinį 2,5 m ilgio lėktuvo modelį, valdomą kompiuteriais ir radijo bangomis. Šį modelį išbandė per metinę aviacijos šventę Oshkosh mieste, Wisconsin. Mat čia išbandomi namų gamybos eksperimentiniai lėktuvai.

Lėktuvas įdomus, nes jo skridimo judesius – posūkius valdo neurotinklo technologija, kuri, pasinaudodama kompiuterio programa, imituoja žmogaus smegenų veikimą. Tai nauja kompiuterio programavimo technologija, kuri "prisimena", ką galima ir ko negalima daryti.

Lėktuvo modeliu susidomėjo JAV karo aviacija. Dabar bendrovė gamina naują septynių metrų ilgumo modelį, kurį nori išbandyti dar šiais metais. Šis naujasis lėktuvo modelis galės skristi Mach 5 greičiu. Kaip pavyzdį paimkime SR-71 Blackbird žvalgybos lėktuvą, kurio maksimalus greitis yra Mach 3. Mach - tai viršgarsiniu greičiu skrendantis lėktuvas. Pvz., jei lėktuvas skrenda du kartus greičiau už garsą, sakoma, kad jis skrenda Mach 2 greičiu. Šis greičio matas pirmą kartą buvo išreikštas austrų fiziko Ernest Mach.

JAV karo aviacija galvoja tokį lėktuvą panaudoti žvalgybai, nes jį numušti dabartinėmis priešlėktuvinėmis raketomis beveik neįmanoma: jis skrenda greičiau už raketas.

(Technikos žodis, 1997 Nr. 2)

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Giminystės vardai

Apie giminystės vardus jau esame rašę prieš keletą metų. Žinoma, ne visi tai prisimena, ne visi yra skaitę. Vis atsiranda vienas kitas, prašydamas apie tuos vardus paaiškinti. Čia beveik pažodžiui perspausdiname iš "Gimtosios kalbos" (1965 m., Nr. 1, 2, 3-4) Pr. Skardžiaus rašinį apie mūsų giminystės vardus. Kai kurie čia pateikti giminių pavadinimai kai kam gali atrodyti keisti, neįprasti, niekad negirdėti, bet manome, kad Lietuvos kaime ir dabar galima užtikti juos visus vartojant. Gal tik vienas kitas jau yra pasenęs ir žmonių užmirštas, pvz., *avynas*, *laigonas*, *šeirys*. Iš pateiktų žodžių matome, kad tam pačiam giminystės ryšiui išreikšti kartais yra keli pavadinimai. Vieni jų labiau vartojami vienoje tarmėje, kiti – kitoje.

Giminystės ar su giminyste susijusių vardų, bendrai dar gentinvardžiais vadinamų, mes turime gana daug: vieni iš jų yra didžiai seni; kiti jau gerojai pakitę ir tik iš dalies berodo gilesnę senovę; treči įvairiais laikais buvo naujai sudaryti, ir pagaliau dalis iš jų yra paskolinta iš kitų kalbų. Šnekamojoje žmonių kalboje kartais vienas ir tas pats giminystės atstovas bent keliais vardais vadinamas, arba priešingai, vienas ir tas pat žodis turi bent kelias giminystės reikšmes. Taigi dabartiniais laikais, kada senesni giminystės ryšiai jau daug kur yra atsipalaidavę ir dėl to netekę savo ankstyvesnės svarbos, daug kam yra nebelengva susigaudyti giminystiniuose santykiuose, o dar sunkiau prirėikus tolimesnius giminystės atstovus vienus nuo kitų skirti ir juos tiesioginiais vardais vadinti. Todėl čia pateikiama visa eilė būdingesnių mūsų pačių darybos giminystinių vardų.

Anyta-os, vyro motina; mother-in law.

augintinis, -ė, paimtas auginti svetimas vaikas; foster child, fosterling.

avynas, -ai motinos brolis, dėdė; mother's brother, uncle.

Brolaitis, -ė brolio sūnus, brolio duktė. Žr. *bro-lėnas*, *brolėčia*.

brolava, -os (ir *broliava, -os*), brolių giminystė. Žr. *brolystė*.

brolėčia, -ios, brolio duktė, brolaitė; niece.

brolėnas, -ai 1. brolio sūnus; brother's son, nephew; 2. pusbrolis (žr.).

broliavaikis, -iai (ir *brolvaikis, -iai*), brolio vaikas; brother's child, nephew. Žr. *brolėnas*.

brolienė, -ės, brolio žmona; brother's wife, sister-in-law.

brolystė, -ės, brolių giminystė, brolava; brotherhood.

Dėdė, -ės, tėvo ar motinos brolis; uncle.

dėdėnas, -ai, dėdės sūnus; uncle's son.

dėdienė, -ės, dėdės žmona; uncle's wife, aunt. *dieveraitis, -čio*, dieveries sūnus. Žr. *dieverėnas*.

dieverė, -ės, dieverę, vyro sesuo. Žr. *moša*. *dieverėčia, -ios*, dieverės duktė; daughter of brother-in-law.

dieverėnas, -ai, dieverės sūnus; son of brother-in-law.

dieverienė, -ės, dieveries žmona; wife of husband's brother; sister-in-law.

dieverija, -ijos, vyro broliai; husband's brothers.

dieveris, -ies, dieverį, vyro brolis; husband's brother, brother-in-law.

dukraitė, -ės, dukters duktė, anūkė; granddaughter.

dukterėčia, -ios, brolio ar sesers duktė, brolėčia, seserėčia; niece.

dukterėnas, -ai, dukters sūnus; grandson. Žr. *vaikaitis*.

dvyniai, -ius, du tuojau vienas po kito tos pačios motinos pagimdyti kūdikiai, dvynukai; twins.

dvynys, -ė, kas gimęs kartu su kitu, dvynukas; twin.

dvynukas, -ė, žr. *dvynys*, *dvyniai*.

Giminaitis, -ė, tos pačios giminės žmogus, giminietis, gentis; kins-man, kins-woman, relative, bloodrelation.

giminė, -ės, *giminę* 1. giminaičiai, šeima, padermė, karta; relatives, family, ancestry, lineage. 2. giminaitis (žr.).

giminystės, gimininė sąsaja, giminiškas artumas; relationship, kinship.

gimtadienis, -io, žr. *gimtuvės*.

gimtuvės, -ių, 1. gimimo diena, gimtadienis; birthday. 2. gimtadienio šventė, iškilmė, puota ta proga.

Įbrolis, -io, brolio teisėmis įvaikintas svetimas bernaitis; step-brother.

Įdukra, -os (ir *įdukrė, įdukterė*), įdukrinta, dukters teisėmis prisiimta svetima mergaitė; foster-daughter.

Įmotė, -ės, netikra motina, svetima, vaiką įsisūnijusi ar įsidukrinusi moteris; foster-mother.

Įseserė, -ės, sesers teisėmis įvaikinta svetima mergaitė; step-sister.

Įsūnis, -io, sūnumi priimtas, išūnintas svetimas vaikas; foster-son.

Įtėvis, -io, netikras tėvas, svetimą vaiką įsisūnijęs, ar įsidukrinęs vyras; foster-father.

Įvaikis, -io, prisiimtas (išūnintas ar įdukrintas) vaikas; adopted child, foster-child.

Laigonas, -ai (arba laiguonas, -ai), žmonos brolis, svainis; brother-in-law.

Marti, -čios, marčią, (uošvių namuose gyvenanti) sūnaus žmona; daughter-in-law.

Moša, -os, vyro sesuo; husband's sister, sister-in-law.

Mošėnas, -ai, mošos vyras; sister's-in-law husband.

Našlaitis, -ė, vieno ar abiejų tėvų netekęs vaikas; orphan.

Našlys, -ė (arba *šeirys, -ė*), vyras, kurio žmona mirusi, arba moteris, kurios vyras miręs, widower, widow.

Nuotaka, -os, tekanti moteris, jaunoji; bride.

Palikuonis, -ies, palikuonį, po tėvų palikęs sūnus arba palikusi duktė; descendant.

Pamotė, -ės, netikra motina, tėvo žmona jo vaikams iš ankstesnių santuokų; stepmother.

Patėvis, -io, netikras tėvas, motinos vyras jos vaikams iš ankstesnių santuokų; stepfather.

Pobrolis, -io, netikras brolis, pusbrolis, patėvio ar pamotės sūnus iš ankstesnių santuokų; step-brother. *Pobrolis* skirtinas nuo *pabrolis* (arba *pabrolys*) jaunavedžių palydovas, pajaunys.

Podukra, -os, netikra duktė žmonos ar vyro duktė iš ankstesnių santuokų; stepdaughter.

Podukraitė, -ės, vaikaičio, -ės (sūnaičio, dukraitės) duktė; greatgranddaughter.

Posenolė, -ės, vieno iš senolių sesuo; great-aunt.

Posenolis, -io, vieno iš senolių brolis, tėvų dėdė; great-uncle.

Poseserė, -ės, netikra sesuo, patėvio ar pamotės duktė iš ankstesnių santuokų, pusseserė; stepsister, half-sister.

Posūnaitis, -čio, vaikaičio (sūnaičio) sūnus;

greatgrandson.

Posūnis, -io, netikras sūnus, žmonos ar vyro sūnus iš ankstesnių santuokų; stepson.

Povaikis, -io, netikras vaikas, posūnis ar podukra; stepchild.

Preikšas, -ai, antras į našlės namus nuėjęs vyras, užkuryš.

Prosenelė, -ės, senolės motina, prosenelė; great-grandmother.

Proseneliai, -ių, senolių tėvai, proseneliai; great-grandparents.

Prosenolis, -io, senolio tėvas, prosenelis; great-grandfather.

Protėvis, -io, tėvo tėvas, senolis; ancestor, forefather.

Provaikaitis, -io, vaikaičio vaikas; great-grandchild.

Pusbrolis, -io, 1. dėdės ar tetos sūnus, brolėnas; cousin. 2. pobrolis (žr.).

Pusseserė, -ės, 1. dėdės ar tetos duktė; (female) cousin. 2. poseserė (žr.).

Santuoka, -os, susituokimas, susituokelių gyvenimas; married life, marriage.

Senolė, -ės, tėvo ar motinos motina, senelė; grandmother.

Senoliai, -ių, tėvų tėvai, seneliai; grandparents.

Senolis, -io, tėvo ar motinos tėvas, senelis; grandfather.

Seserėčia, -čios, 1. sesers duktė; niece. 2. pusseserė (žr.).

Seserėnas, -ai, sesers vaikas, sesers sūnus, seseraitis, seserynas; sister's child, sister's son, nephew.

Seserystė, -ės, seserų giminystė; relationship of sisters, sisterhood.

Seservaikis, -io, sesers vaikas, seseraitis, seserėnas; sister's child.

Sūnaitis, -čio, sūnaus sūnus, vaikaitis, anūkas; grandson.

Sūnėnas, -ai, brolio ar sesers sūnus; sūnaus ar dukters sūnus.

Sutuoktuvės, -ių, susituokimas, tuokimosi iškilmės.

Sužadėtuvės, -ių, susižadėjimas, susižadėjimo iškilmės.

Sužieduotuvės, -ių, susižiedavimas, susižiedavimo iškilmės, žiedynas.

Svainė, -ės, žmonos sesuo; sister-in-law.

Svainija, -jos, visi svainiai ir svainės kartu.

Svainis, -iai, 1. vyro ar žmonos brolis; brother-

TĖVYNĖJE

Paruošė Marija A. Jurkutė

EKSPERTAI AMŽIŲ NUSTATĖ PAGAL KAULŲ SUDĖTĮ

Panevėžio bendrojo režimo moterų pataisos darbų kolonijos administracija, išleisdama į laisvę bausmę atlikusias nuteistasias, įteikia joms atitinkamus pažymėjimus ir gana dažnai naują Lietuvos piliečio pasą.

Neseniai iš kolonijos išleidžiamai mergaitei reikėjo net amžių nustatyti ir patvirtinti asmens tapatybę - ji neturėjo jokių dokumentų. Kauno klinikoje mergaitės amžius (23 metai) buvo nustatytas pagal kaulų sudėtį. Vilniaus ekspertai kitu būdu buvo dvejetainiais metais pajauninę. Pustrečių metų už grotų praleidusi čigonaitė Paulina, arba mieliau save vadinanti Paula, džiaugėsi esanti jaunesnė ir apgailestavo, kad buvo nuteista dar nepilnametė. Motiną Paula sakė mačiusi vieną kartą gyvenime, bet pavardę pasirinko jos. Mergaitė labai nori išmokyti skaityti ir rašyti, bet pirma reikia susirasti darbą. Kolonijoje pramoko siūti ir per darbo biržą ieško darbo. Mėgsta šokti ir norėtų dalyvauti kuriame nors meno kolektyve. Kolonijos moterys žavėdavosi gražuolės Paulos šokamą lambadą.

Panevėžio miesto migracijos tarnybos viršininkė Stasė Šimkuvienė, paklausta, ar dažnai tenka naudotis ekspertų paslaugomis pasui gauti, sakė,

in-law. 2. sesers vyras. 3. žmonos ar vyro sesers vyras.

šeirys, -ė, žr. našlys, -ė.

šešūras, -ai, vyro tėvas; father-in-law.

Tekėti, eiti už vyro; to marry, to join (a woman); to a man as his wife. Paprastai tik moterys teka, o vyrai veda (žr. vesti).

tekybos, -ų, tekėjimas,ėjimas už vyro.

teta, -os, tėvo ar motinos sesuo; aunt.

tetėnas, -ai, tetos sūnus; tetos vyras.

uošvė, -ės, žmonos motina; mother-in-law.

uošviai, -ių, žmonos tėvai.

uošvienė, -ės, uošvio žmona.

kad tokie atvejai gana reti. Šiuo atveju bus išduotas nuolatinis leidimas gyventi Lietuvoje, o pasui gauti dar teks susitvarkyti pilietybės dokumentus. Neseniai pasą gavo jo niekada gyvenime neturėjęs 1940 m. gimusi invalidė, mat sovietmečiu buvo vengiama išduoti pasus sutrikusios psichikos žmonėms. Iki šiol apie 150 panevėžiečių vis dar turi nebegaliojančius sovietinius pasus, 30 galėtų gauti nuolatinius leidimus gyventi šalyje. Migracijos tarnyba turi daugumos jų pasižadėjimus įgyti Lietuvos pilietybę, tačiau žmonės neateina susitvarkyti dokumentų, neatsiliepia kviečiami. Miesto migracijos tarnyba jau yra išdavusi 134 tūkstančius Lietuvos piliečių pasų. (Lietuvos aidas Nr. 109)

PAMAŽU KELIAMĖS

Statistikos departamento duomenimis, iš 3707,2 tūkst. Lietuvos gyventojų 1172,7 tūkst., arba 32 proc., gyvena kaime. Tiesiogiai žemės ūkyje dirba 390 tūkst. žmonių. Ūkininkų ūkio registro duomenimis, šių metų sausio 1 d. Lietuvoje įregistruoti 46922 ūkininkai, kurie valdo 547731 ha žemės. Vidutinis ūkio dydis - 11,7 ha.

Tuo tarpu Latvijoje yra 74,1 tūkst. ūkininkų, valdančių 1460,6 tūkst. ha žemės, vidutinis ūkio dydis - 19,7 ha; Estijoje 19,8 tūkst. ūkininkų valdo 411,8 tūkst. ha, vidutinis ūkio dydis - 20,8 ha.

1996 metais Lietuvos ūkininkai daugiausia augino javus (60,5 proc. visų pasėlių) ir pašarines kultūras (31,5 proc.). Bulvės sudarė 4 proc., techninės kultūros - 3,1 proc., daržovės - 0,9 procento. Per 1996 metus Lietuvos ūkininkai išaugino 834,3 tūkst. tonų bulvių, 69,8 tūkst. tonų daržovių, pagaminę 33 tūkst. tonų mėsos, primelžė 298 tūkst. tonų pieno.

Lietuvoje didžiausius derlius nuėmė Šiauliai ir

uošvija, -ijos, uošviai, uošvių namai, uošvynė.

uošvis, -iai, žmonos tėvas; father-in-law.

užkury, -iai, žr. preikšas.

vaikaitis, -ė, vaikų vaikas (anūkas); grandchild.

vaikystė, -ės, vaiko amžius; vaikų giminystė su tėvais.

vedybos, -ų, vedimas, žmonos ėmimas.

vesti, imti žmoną (kalbant apie vyrą); to marry, to join (a man) to a woman as her husband, to take a wife. Plg. jis jau vedė, yra vedęs (jis jau gavo, turi žmoną).

žentas, -ai, dukters vyras; son-in-law.

žmona, -os, ištekęs moteris, pati; wife.

Panevėžio apskričių ūkininkai, mažiausius - Alytaus, Vilniaus ir Utenos apskričių ūkininkai.

JAPONAI ĮVERTINO UKMERGIŠKIO GABUMUS

Ūkmergiškis keturmetis Karolis Mikalajūnas nekantraudamas laukia, kada iš Japonijos miesto Kanagavos jam bus atsiųstas specialus prizas už labai gerai įvertintą piešinį.

Pateikti savo darbelį japonų paskelbtam tarptautiniam vaikų ir jaunimo piešinių konkursui berniuką paragino Ukmergės miesto N. Giedraitienės pradinės mokyklos dailės mokytoja metodinė, Dailės draugijos narė Irena Misevičienė.

Į devintąjį japonų paskelbtą tarptautinį vaikų ir jaunimo piešinių konkursą laisva tema bei technika buvo atsiųstas 56 tūkst. 681 piešinys iš 132 šalių.

Savo amžiaus grupėje mažojo ukmergiškio darbas pripažintas geriausiu.

Pasak Karolio tėvo Valdo Mikalajūno, jo sūnus labai mėgsta piešti gulėdamas ant grindų. "Pakanka papasakoti, kaip atrodo jo dar neregėtas daiktas ar koks gyvūnas, berniukas brūkšt brūkšt ir nupiešia", - sakė tėvas. (Lietuvos rytas Nr. 101)

KIEK MŪSŲ BUS 2000-AISIAIS?

Šių metų pradžioje Lietuvoje gyveno 3 milijonai 707 tūkstančiai gyventojų. Kas jie, kaip dirba ir gyvena? Apie tai tiksliai žinosime pranašystėmis jau apipintų 2000-ųjų pirmomis dienomis. Vyriausybė, atsižvelgdama į Jungtinių Tautų Organizacijos raginimą, 1999 m. gale vykdys Lietuvos gyventojų surašymą. Jau pradėti parengiamieji darbai, į kuriuos įtraukiamos vos ne visos valstybės institucijos. Juk tai pirmas surašymas nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje. Kiek tokių surašymų buvo? Jie vyko 1897 m. (Lietuvai esant Rusijos imperijos sudėtyje), 1923 m., Klaipėdos krašte - 1925 m., 1942 m. ir keturi surašymai sovietiniais metais: 1959, 1970, 1979 ir 1989 metais. ("Lietuvos aidas" Nr. 130)

Kokią vietą pasaulyje užima Vilnius pagal gyvenimo brangą?

Gyvenimo lygis tarp pasaulio miestų užsieniečiams yra pigiausias Lietuvos sostinėje Vilniuje ir prilygsta Klyvlendui JAV ir Karačiui Pakistane. Tokią išvadą padarė Šveicarijos konsultavimo firmos "Corporate Resource Group" specialistai, pranešę informacijos agentūra AP.

Ataskaitos tašku pasirinktas gyvenimo brangumas Niujorke, sąlygiškai sudarantis 100 proc.

Remiantis šio tyrimo rezultatais, pagal gyvenimo brangumą Vilnius yra 132 vietoje drauge su Klyvlendu ir Pakistano Karačio miestu. Gyvenimo brangumas juose prilygsta 70 proc. Niujorko lygio. Šveicarijos specialistų nuomone, Talinas pagal gyvenimo brangumą yra 103 vietoje drauge su Torontu, Lisabona ir Lagosu. Juose kainos prilygsta 80 proc. Niujorko lygio. Kur kas brangesnis gyvenimas Rygoje, kuri, kaip ir Frankfurtas bei Kvala Lumpūras, yra 41 vietoje. Gyvenimo brangumas Latvijos sostinėje prilygsta 95 proc. Niujorko lygio.

Trys patys brangiausi užsieniečiams pasaulio miestai - Tokijas, Honkongas ir Maskva. ("Lietuvos aidas" Nr. 152)

ŽENKLAI NĖRA GYVENIMO PRASMĖ

"Šiaurės Atėnai" išspausdino žymaus rusų mokslininko, gero Lietuvos bičiulio Viačeslavo Ivanovo apmąstymus apie šiandieninę Rusiją ir pasaulį:

"Valdžios žmonės per daug rūpinasi tik savimi. Nesuinteresuotas, vien žmonių gerovei dirbantis politikas - didžiausia retenybė.

Kaip tik todėl valdžia turi labai gerbti protinguosius. Filosofas Nikolajus Fiodorovas, apie kurį daug kalbama dabar, kai įvyko tas nelemtas klonavimas (pasak genetikų, būtent jis turėjęs tokią idėją, kaip mokslškai prikelti iš mirusių), taigi tasai N. Fiodorovas savo "Bendrojo darbo filosofijoje" yra suformulavęs tokį apibrėžimą: "Maskvos didžiosios kunigaikštystės visuomeninė santvarka - absoliuti monarchija, varžoma palaimingų kvailių instituto". Po A. Sacharovo mirties pas mus tokių "palaimingų" kvailių nebeatsiranda.

Rusijos nelaimė ta, kad kritišku momentu toje nuostabioje šalyje vis trūksta, pasiryžusių rūpintis ne savimi, o bendru visų darbu, visų reikalais.

PIRMOJI AUKSINĖ MONETA

Lietuvos bankas, minėdamas savo ir lito įvedimo 75-metį, išleis 1 lito nominalo auksinę monetą. Tai pirmoji Lietuvoje iš gryo aukso išlieta auksinė moneta, sversianti 7,78 gramo. Monetos averse bus pavaizduotas Vytis, reverse - pirmas LB valdybos pirmininkas, "Lito tėvas" Vladas Jurgutis ir jo parašo faksimilė.

"Aukstinę monetą bus galima įsigyti už 500

litų, o jų tiražas nebus didelis"- pranešė Lietuvos banko vadovas Reinoldijus Šarkinas. Tokio pat dizaino bus išleista ir apyvartinė moneta iš vario ir nikelio lydinio. ("Lietuvos aidas" Nr. 149)

BARBOROS RADVILAITĖS SAKALAS

Kurion pusėn į Lietuvos girias pažvelgsi, visur sakalų lekioja. Palei Kupiškį ošia sakalų girelė. Labanoro girioje telkšo pelkių ežerokšnis - Sakalo Akis. Už senojo Daugėliškių kaimo (Ignalinos raj.) margažiedėm marguoja Sakalų pieva. Minžios girioje šalia Bukos upelio keroja dviejų šimtų metų senumo Sakalų ąžuolas. Lietuvoje teškena du Sakalo, penki Sakalėlio upokšniai.

Rūdininkų girioje iš Sakalų klando šlaito srūva Sakalo šaltinis. Beje, Rūdininkų giria romantinių istorijų giria. Čia medžiodavo Goštauto našlė Barbora Radvilaitė - Trakų vaivadienė. Girioje slapta susitikdavo su karaliumi Žygimantu Augustu (1520-1527). Čekijos karalius jam buvo padovanęs rečiausią Europoje baltąjį sakalą. Vėliau tas stebuklingas sakalas atiteko vienintelei Lietuvoje medžiojančiai moteriai valdovei Barbora Radvilaitėi. Juk baltas sakalas ir balti perlai - amžinos meilės simbolis.

Lietuvoje sakalas jau retas, dažnai iš svetur, pavasariop atplasnojančias paukštis, įrašytas į Raudonąją knygą. (Leonardas Gruzdinskis "Lietuvos aidas" Nr. 136)

BE KLAIDŲ RAŠANČIAI PENŠININKEI - RAŠIKLIAI

Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną Lietuvių kalbos draugijos Plungės skyriaus nariai pirmą kartą rajono gyventojus pakvietė rašyti diktantą.

Patikrinti savo lietuvių kalbos žinių panorą 16 plungiškių, tarp kurių buvo darbininkų, pensininkų, mokytojų, vyresniųjų klasių mokinių, namų šeimininkių.

Aktyviausios buvo moterys, ir tik 3 vyrai panorą patikrinti lietuvių kalbos žinias.

Susirinkusieji rašė bendrojo lavinimo mokyklos 12 klasės lygio diktantą. 220 žodžių poetės Onės Baliukonytės tekste apie kalbą, jos kultūrą nė vienos klaidos nepadarė buvusi mokytoja pensininkė Bronė Dzindoletienė. Jai Plungės rajono laikraščio "Žemaitis" redakcija padovanojo rašiklių rinkinį.

Daugiausia viename diktante buvo rasta 7

rašybos ir 3 skyrybos klaidos. Kol komisija tikrino darbus, susirinkusieji turėjo 36 lietuviškus žodžius išversti į žemaičių kalbą.

Nuo šiol toks renginys Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną vyks kasmet. ("Lietuvos rytas" Nr. 106)

TADO BLINDOS PROANŪKIAI PASIDALIJO "SVIETO LYGINTOJO" MIŠKĄ

6 hektarai miško Telšių rajone prie Kinčiulių kaimo, prieš 120 metų priklausę legendiniam žemaičių "svieto lygintojui" Tadu Blindai, grąžinami jo turto paveldėtojams.

Pirmasis tarp jų - to paties kaimo senolis Vincas Vargalys. Jis mišką ir dar beveik 9,5 ha žemės pasidalijo su savo augintiniais, taip pat gyvenančiais Luokės apylinkėse.

Kaip sakė Telšių miškų urėdijos miškų ūkio inžinierius Arūnas Šimkus, T. Blindos vaikiaiams priklausantys plotai jau išmatuoti, teliko sulaukti nuosavybės atstatymo dokumentų. Nė vienas iš jų neturi prosenelio pavardės, nes 31 metus tegyvenęs dvarininkų plėšikas ir valstiečių gynėjas T. Blinda nespėjo susilaukti sūnaus. Tačiau visos jo atžalos liko kaime ir neketina nupjauti senojo miško komercijos tikslais.

Žemaitijoje nebėra T. Blindos vardą garsinančių statinių. Prie Virvytės upės buvęs malūnas sudegė, o Luokėje veikusi "Tado Blindos" užveiga dabar remontuojama. Tačiau žmonėse tebepasakojamos įvairios istorijos apie garsųjį žemaitį, ir Blindos pavardė yra labai populiari. ("Lietuvos aidas" Nr. 146)

ŠIAULIEČIUS NAKTĮ GĄSDINO NEATPAŽINTAS SKRAIDANTIS OBJEKTAS

Vieną praėjusios vasaros naktį šiauliečiai beveik pusvalandį stebėjo keistą judantį ir šviečiantį objektą. Jis atrodė esąs dviejų dalių, nuolat viena prie kitos priartėjančių ir vėl atsiskiriančių.

Kaip "Lietuvos rytui" sakė Šiaulių pakraštyje - Ginkūnuose gyvenantis Kęstutis Nesavas, apie pirmą valandą nakties jis kartu su gretimo namo kaimynu Ričardu Mileriu kalbėjęsis kieme, ir abiejų žvilgsniai užkliuvę už aukštai virš jų namų pakibusio neaiškaus 2 šviečiančio objekto. Pasak K. Nesavo, apatinė jo dalis buvo panaši į tuščiavidurį žiedą, kurio pakraščiuose švietė daug ryškių šviesų. Viršutinė dalis priminė tamsų karpytos formos grybą.

ŠYPSULIAI

Vienoje Afrikos tautelėje kalbėtoji leidžiama tik tiek kalbėti, kiek jis ant vienos kojos gali išstovėti. Gal ir mūsų posėdžiuose bei susirinkimuose būtų pravartu įvesti tokią tvarką.

Mokytojas aiškina mokiniams alkoholio kenksmingumą.

– Štai žiūrėkite, – sako jis, – čia matote du buteliukus. Viena jų stiprus alkoholis, o antrame paprastas vanduo. Dabar atidžiai sekite, ką aš darysiu.

Mokiniai susidomi. Mokytojas paima iš dėžutės kirminą ir įmeta į stiklinę su vandeniu. Kirminas gerai jaučiasi ir smagiai plaukioja. Paskui jis išima kirminą iš vandens ir įmeta į stiklinę su alkoholiu. Aišku, kirminas tuoj nudvėsia. Tada mokytojas klausia:

– Ką jums šis įvykis parodo?

Po trumpos tylos Mykoliukas atsiliepia:

– Tai parodo, kad reikia gerti daug alkoholio, norint neturėti kirminų.

– Ačiū, teta už dovaną, – sako Sauliukas.

– Neverta dėkoti, mano mielas vaikute, – nusišypso teta.

– Ir aš taip manau, bet mama liepė.

Ukininkas nustebęs žiūri, kaip jauna melžėja

girdo karvę primelžtu pienu.

– Klausyk, ką jūs darote!?

– Man atrodo, kad pienas labai skystas, tai nusprendžiau gražinti jį perdirbti.

Elzytei senelė pasakojo, kad, kai ji buvo maža, dar nebuvo televizijos.

Ketverių metų Elzytė, kiek patylėjusi, paklausė:

– Senele, tai ką jie išjungdavo, kai tu būdavai negera?

Mažasis Jurgutis Kalėdų proga gavo būgną dovanų. Po kiek laiko motina ir sako iš darbo parėjusiam tėvui:

– Aš manau, kad mūsų kaimynas nelabai patenkintas, kad Jurgutis muša būgną.

– O kodėl tu taip manai?

– Šiandien po pietų kaimynas nei iš šio, nei iš to padovanojo Jurgiui peilį ir patarė pažiūrėti, kas to būgno vidury yra, kad jis toks garsus.

Pasiruošęs eiti į balių, vyras šaukia žmonai:

– Klausyk, ar tu pagaliau baigsi rengtis?

Žmona, iškišusi galvą iš miegamojo, supykusi atsako:

– Aš jau pieš valandą tau sakiau, kad baigsiu per porą minučių!

Tėvas klausia dukterį, ar ji tekėsianti už to vaikiną, kuris jai peršasi.

– Ne, tėveli, netekėsiu. Kaipgi aš galėčiau pakilti mamytę? Man jos gaila.

– O, čia tai ne klūtis, dukrele. Gali tekėti ir pasiimti kartu su savim mamytę

Gretimame name gyvenantis Virginijus Komas jiems patvirtino taip pat matęs neregėtą skraidantį objektą.

Iš miego prikeltos R. Milerio ir K. Nesavo žmonos, kaimynė D. Skarbauskienė į kiemą išėjo tuo metu, kai objektas pakibo tiesiai virš K. Nesavo ūkinio pastato. Žmonos klykdamos puolė į kambarius, kuriuose miegojo vaikai.

Po 2-3 minučių neatpažintas objektas pulsuodamas pradėjo kilti aukštyr ir nuslinko miesto link. Jį dar matė kitų aplinkinių gatvių gyventojai. Po kelių minučių pradėjo lyti.

45 metų verslininkas K. Nesavas, turįs savo parduotuvę bei kavinę, "Lietuvos rytui" sakė tą vakarą negėręs nė lašo alkoholio. Blaivus buvo ir jo kaimynas, 35 metų Šiaulių tardymo izoliatoriaus darbuotojas R. Mileris.

Žuvėdrų gatvė, kurioje gyvena objektą matę šiauliečiai, yra netoli Talšos ežero. Už parko - Zoknių aerodromas.

Šiaulių miesto meras A. Lankauskas, pagal profesiją - fizikas, "Lietuvos rytui" sakė apie šį neatpažintą objektą nieko negirdėjęs. Leidimo nutūpti Zoknių aerodrome, kaip pajuokavo meras, irgi niekas neprašė. ("Lietuvos rytas" Nr. 108)

TRUMPAI

□ Vysk. Hansas Dumpys liepos 8 - 16 d. dalyvavo Hong Konge vykusioje dešimtoje visuotinėje Pasaulinėje liuteronų sąjungos asamblėjoje, atstovaudamas lietuvių ev. liuteronų išeivijos Bažnyčiai.

□ Kun. Juozas Kluonius, dirbęs sielovados darbą Michigano valstijoje liepos 20 d. Detroite, Šv. Antano lietuvių parapijoje, atšventė 50 m. kunigystės sukaktį.

□ Kryžių kalne atnaujinami atlaidai. Jie vyks kiekvienų metų liepos priešpaskutinį sekmadienį. Ta pačia proga visada bus iškilmingai paminėtas ir pop. Jono Pauliaus II apsilankymas kalne.

□ Dr. Eugenijus Gerulis, ev. reformatų kunigas gyv. St. Petersburg Beach, FL, balandžio 25 d. atšventė amžiaus 75 m. sukaktį.

□ Šv. šeimos vila, senelių globos namai, Lemont, IL, atšventė 50 m. darbo sukaktį. Balandžio 6 d. buvo pagerbtos seselės kazimierietės, dirbusios šioje įstaigoje nuo pat jos įsikūrimo.

□ Balandžio 12 d. Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo prokatedroje bazilikoje buvo surengtas Marijos legiono narių iškilmingas pasiaukojimo Dievo Motinai aktas. Apeigoms vadovavo vysk. J. Žemaitis.

□ Gegužės 3 d. Vilniaus kunigų seminarija surengė "atvirų durų dieną". Lankytojai buvo supažindinami su seminarijos patalpomis, klierikų gyvenimu bei studijomis.

□ Birželio 3 d. vakare Panevėžio katedroje buvo paminėtos pirmojo Panevėžio vyskupo Kazimiero Paltaroko ingresso 71-osios metinės. Ši šventė, minima nuo 1989 m., tapo tradicine. Prie šventės iškilmingumo prisideda visų Panevėžio bažnyčių chorai, tuo išreikšdami pagarbą ir padėką vyskupui, labai mėgusiam ir skatinusiam bažnytinį chorų giedojimą.

□ Kun. Jaunius Kelpšas, Lietuvos kalėjimų

kapelionas, liepos mėn. lankėsi Čikagoje, buvo apsisistojęs pas t. jėzuitus.

□ Krikščioniškoji religija, anot Reader's Digest (1997, rugpj. nr.), yra labai persekiojama komunistinėje Kinijoje ir musulmonų kraštuose, nors ten krikščionybės šaknys siekia ankstyvuosius šimtmečius. Krikščionių vadovų taryba, norėdama atkreipti į tai pasaulio dėmesį, lapkričio 16 d. skelbia Maldos dieną už persekiojamą Bažnyčią.

□ Šv. Kazimiero lietuvių parapija Winnipeg, Man., Kanadoje, birželio 29 d. paminėjo veiklos 40 m. sukaktį. Parapijai vadovauja klebonas prel. J. Bertašius.

□ Kun. Pranas Baltrumas, Telšių kunigų seminarijos pirmosios laidos auklėtinis, 1963-1968 m. buv. Cicero, IL Šv. Antano parapijos vikaras, birželio 12 d. atšventė kunigystės 65 m. jubiliejų. Dabar gyvena Mt. Angel, Oregon valstijoje.

□ Geg. 20 d. pop. Jonas Paulius privačioje audiencijoje priėmė motiną Teresę, kuri atvyko popiežiui pristatyti religinio "Labdaros misijų" ordino naują vadovę Nirmalą, 62 m. indė seserį. Motina Teresė dėl širdies ligos iš pareigų atsistatydino.

□ Balandžio 29 d. Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje šv. Kotrynos Sienietės 650-osio gimimo metinės. Prieš 27 m. pop. Pauliaus VI paskelbė ją Bažnyčios daktare.

□ Liepos 25-27 d. Lietuvoje, Vilniuje, lankėsi Maskvos ir visos Rusijos stačiatikių patriarchas Aleksij II. Jį su derama pagarba priėmė Lietuvos vyriausybės bei katalikų Bažnyčios aukštieji vadovai. Patriarchas pasakė, kad jis mokosi iš Lietuvos, siekdamas suderinti Rusijos stačiatikių Bažnyčios ir valdžios santykius. Aleksij II nuo pat pradžios rodė didelį palankumą atsikuriančiai nepriklausomai Lietuvai.

□ Pirmą kartą katalikų ir stačiatikių Bažnyčių istorijoje Maskvos ir visos Rusijos patriarchas Aleksij II ir Vilniaus metropolitas arkiv. Audrys Juozas Bačkis liepos 26 d. drauge palaimino tikinčiuosius iš Aušros Vartų koplyčios, kuri, pasak arkiv. A. J. Bačkio, nuo amžių yra ypatingo susitikimo su Dievo Motina ir visų žmonių vienybės simbolis. Abu hierarchai kvietė tikinčiuosius krikščioniškai santarvei.

☐ Senosiose Panevėžio kapinėse atsirado daugybė varnų lizdų. Dėl didelio varnų keliamo triukšmo labai trukdoma laidotuvių rmtis. Panevėžio savivaldybei pradėjus mokėti po 5 litus už kiekvieną suardytą varnalizdį, buvo sunaikinta daugiau kaip 200 lizdų, ir varnų skaičius žymiai sumažėjo.

☐ Geg. 25 d. 17 Panevėžio vyskupijos chorų ir per 400 giesmininkų buvo susirinkę Biržų Šv. Jono bažnyčioje. Bažnyčioje prasidėjęs renginys tęsėsi Biržų pilies kieme. Praėjusiais metais tokia šventė vyko Krekenavoje. Šventę laišku pasveikino Panevėžio vysk. Juozas Preikšas.

☐ Pop. Jonui Pauliui II geg. 31 - briž. 10 d. lankantis Lenkijoje, šv. Mišias šv. Adalberto (Vaitiekaus) 1000-ųjų mirties metinių proga birž. 3 d. Gniezne drauge su Šv. Tėvu koncelebravo Vilniaus arkiv. A. J. Bačkis ir jo augziliaras vysk. J. Tunaitis.

☐ Kun Juozas A. Čeponis, nuo 1950 sielovados darbą dirbęs Pennsylvanijos valstijoje, mirė liepos 11 d.

☐ Vienai seniausių Lietuvoje mokyklų, Kauno jėzuitų vidurinei mokyklai, gegužės 30 d. suteiktas gimnazijos statusas. Jėzuitų gimn. dir. kun. Gintaras Vitkus yra ir Lietuvos katalikiškųjų mokyklų sąjungos pirmininkas.

☐ Prel. dr. Juozas Prunskis šiais metais švenčia 65 kunigystės ir 90 m. amžiaus sukaktis.

☐ Nepaprastoji ateitininkų konferencija įvyko liepos 11-13 d. Palangoje, toje pačioje, kur prieš 70 m. 1927 liepos 15-19 d. vyko irgi nepaprastoji konferencija. Dalyvavo apie 250 atstovų iš Lietuvos ir užsienio ir 4 vyskupai: P. Baltakis, J. Boruta, S. Tamkevičius ir A. Vaičius. Naujuoju ateitininkų federacijos pirmininku (atsisakyta vado termino) išrinktas Bažnyčios informacijos centro darbuotojas Vygantas Malinauskas. Ateitininkų federacija yra viena Lietuvoje ir už jos ribų. 2000 Metais

Lietuvoje ateitininkų kongresas pažvelgs į savo praeitį, dabartį ir ateitį, ryšius tarp Lietuvoje ir užsienyje gyvenančiųjų ateitininkų.

☐ Lietuvių pranciškonų vienuolyno Kennebunkporte, ME, 50 m. veiklos sukaktis buvo paminėta rugpjūčio 2-3 d.

☐ Vysk. P. Baltakis OFM birželio ir liepos mėn lankėsi Lietuvoje, lietuvių telkiniuose Karaliaučiuje, Raguinėje, Punske ir Bonoje.

☐ Rusijoje gyvena palygint nedaug katalikų, ir katalikų Bažnyčia nepriklauso prie remiamų konfesijų. Rusijoje veikiančios parapijos patiria materialinių ir kitokių sunkumų.

☐ Rusijos europinės dalies apaštalinis administratorius Tedeusz Kondrusevič kreipėsi į užsienio lietuvių vysk. P. Baltakį, prašydamas skirti kunigų į Rusiją. Numatoma, kad, Vilniaus arkiv. A. J. Bačkui leidus, vysk. P. Baltakis į šį postą paskirs mons. K. Vasiliauską, neseniai pasitraukusį iš Vilniaus katedros klebono pareigų.

☐ Kun. Anicetas Tamošaitis SJ, gerai pažįstamas čikagiečiams, dabar sielovados darbą dirbęs Lietuvoje, rugsėjo 14 d. atšventė amžiaus 75 m. sukaktį.

☐ Šių metų Stasio Šalkauskio premija paskirta arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui. Šį apdovanojimą įsteigė Lietuvos kultūros fondo Šiaulių krašto taryba. Premija skiriama už tautos kultūros, meno ir filosofinės minties turtingumą bei ugdymą.

Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius apdovanojamas už ypatingus nuopelnus pagrindžio sąlygomis leidžiant Katalikų bažnyčios kroniką.

Stasio Šalkauskio premija skiriama kas dveji metai. Ankstesniais metais ja buvo apdovanoti filosofas Romualdas Ozolas, antropologas Arvydas Žygas ir menotyrininkas Vytenis Rimkus.

Premija šių metų laureatui buvo įteikta profesorius Stasio Šalkauskio gimimo dieną gegužės 16-ąją Šiauliuose. ("Lietuvos aidas" Nr. 101?

Juoz M.

Laiškų lietuviams rašinių konkursas

Konkurso rašiniui siūlome pasirinkti kurią nors iš šių temų: 1. Kas padeda ir kas kliudo sugyventi su kitais. 2. Kaip nugalėti savo perdėtą išdidumą. 3. Ar nuolankumas yra silpnybė? 4. Kaip reaguoti į apkalbas. 5. Kaip vertinti pasiteisinimą: "Ne mano kiaulės, ne mano pupos". 6. Ar sutinkate su teigimu, kad dora neįmanoma be tikėjimo? 7. Koks turėtų būti šių dienų kunigas. 8. Kaip žiūriu į Lietuvos ateitį.

Konkurse gali dalyvauti ir suaugusieji, ir jaunimas. Jaunimui priklausys tik vidurinių ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Jie būtinai turi pažymėti, kad rašinys skiriamas jaunimo grupei.

Straipsnio apimtis – apie 6 mašinėlė rašyti puslapiai, jaunimo gali būti trumpesni. Straipsnis pasirašomas slapyvardžiu, į atskirą vokelį (ant kurio užrašomas tik slapyvardis) įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnę voką ir siunčiamas redakcijai šiuo adresu: *Laiškai lietuviams*, 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 1998 m. vasario 16 dienos. Premijų didumą ir skaičių nustatys Vertinimo komisija.

Nuoširdžiai dėkomame **Laiškų lietuviams** rėmėjams

40 dol. auکوjo B. Bartkus.

20 dol auکوjo G. Janušonis.

15 dol. auکوjo S. Aleksa.

Po 10 dol. auکوjo: L. Senuta, S. Galesas, S. Vaišvilienė, J. Lapšys.

Po 5 dol. auکوjo: J. Žemaitis, P. Mocnorius.